

Biblioteca Universitatii
Regele Ferdinand I Blvd.
Sibiu
J. G.

PROPRIETAR:
SOC. AN. „UNIVERSUL“ BUCUREȘTI, BREZOIANU 23
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU
Inserisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:
autorități și instituții 1000 lei
de onoare 500 „
particulare 250 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘTI | Str. Brezoianu 23-25
TELEFON 3.30.10

APARE SĂPTĂMÂNAL
PREȚUL 5 LEI

ANUL L • Nr. 36
SAMBATA 30 August 1941
Redactor responsabil: MIHAI NICULESCU

Tentațiile filosofării

Note la zi
de DAN PERAȘINCU

Unul din gravele defecte ale tineretului de astăzi este, desigur, aplecarea spre filozofie. „Filozofia“ plutește în aer și orice minte crudă se crede în drept să „prindă momentul“, pentru a deveni o „expresie istorică“. Dar ce se întâmplă, în realitate? Fiindcă orice tânăr, prin definiție, nu poate fi decât un autodidact. Și defectul autodidactului este graba. Tânărul nu știe să aștepte — și de aici toate erorile lui romantice.

Să fie sincer fiecare tânăr cu sine însuși și să se întrebe: de câte ori ceceace am făcut ieri nu mi s'a părut astăzi o greșală, din cauză că mi lipsea o anumite perspectivă, globală, a lucrului?

Creația, cași viața, e o călătorie prin neguri. Peste tot te pândesc marile încercări. Treci ca printr'o regiune tropicală, cu mii de lighioane și cu mii de tentații. Acum e ploaie și vânt, acum e soare și pace. Frica însăși de moarte — deși ar părea paradoxal — e mai acută în tinerețe decât la maturitate; nu cunoști încă arta de a o ignora. Și atunci te cuprind un neașteptat timpărimens, setea de a face acum, imediat și deplin, tot ce se poate face ca om, pe pământ.

Iată clipa când ești gata să treci dela o nevinovată „filozofie“ adolescentă, la o acțiune extremă. Toate cuvintele mari, citite prin cărți, îți vivesc în cap și nu-ți mai dai seama că, în fond, vuetul e al sângelui tănăr...

Poate că moda filozofării, în publicistica noastră tânără, să fie și semn bun. E adevărat, există la acest tineret o mare necesitate de a ști, de a se cultiva, de a se afirma spiritualmente. Dar o slabă intenție bună e prea mult copleșită de rezultate negative.

DIVERSE

de AL. ROSETTI

FARMECUL ROMEI. Am cunoscut Roma, oraș de provincie. Existau, pe atunci, puține mașini. Transporturile se făceau cu trăsura, din care au mai rămas și astăzi câteva, pentru străinii amatori de pitoresc.

Ziarele publicau în litere groase „marele dezastru feroviar“, de proporții extrem de modeste, pentru ochii noștri de astăzi, sau consacrau lungi coloane asasinării unui carabinieri, în vre-un oraș de provincie.

Era, desigur, bine, pe atunci, la Roma. Impresurat de trei civilizații ilustre, suprapuse, aveai timpul să te lași furat de farmecul neasemuit al acestui oraș, pentru cunoașterea căruia un cardinal a pretins toată viața unui muritor... sau numai o săptămână!

Mai mult însă ca orice altă localitate din lume, Roma trebuie cercetată pe jos. Încălțat cu sandale sau nu, i se rezervă pietonului impresii și emoții pe care nu le-a mai încercat. Venit dintr'o țară care ignoră monumentalul și ordonanța arhitectonică, pelerinul descopere cu uimire piețele mărețe sau cu farmec intim, strejuite de case și de palate de un stil potrivit, și mai presus de toate îl surprinde, la fetece pas, murmurul apelor, în fântânilor publice. El se deprinde repede cu meditația la umbra porticurilor, în svonul cristalin al apelor romane, venite cine știe de unde pe apeeducte construite cu secole în urmă, de geniiul înaintașilor. Și oriunde l-au purtat pașii, sfârșește prin a se regăsi într'o piață în care cerul se refrânge în apele unui basin.

Din toate grădinile Romei, a rămas credincios muntelui Pincio. Imensitatea și varietatea acestui parc, magnificența vegetației sale și valoarea decorativă a pinilor panasol, cu coroana lor bogată; văile cu umbrele lor; și, mai presus de toate, pacea romană, impusă în virtutea secolelor de glorie, pacea augustă și pontificală din Cetatea rămasă Urbea prin excelență, îl readuc pe băncile acestei grădini fermecate, în care se simte devenit cetățean al Lumii.

G. BRAILEANU. L-am cunoscut pe Ibrăileanu la Iași, prin 1923 sau 1924. Fusesem prevenit că primește noaptea, pe care o petrecea stând de veghe, pe când ziua o consacra odihnei. Și, într'adevăr, își făcea impresia unei păsări de noapte, cu marii săi ochi, obișnuiți cu întunerecul, clipind la lumina lămpii.

Văzut de profil, capul său de orientat avea un desen atât de pur, încât părea desprins dintr'un basorelieu antic, reprezentând un șef din Asia anterioară.

Sfios, retras, victimă a mediului în care trăia, nepotrivit pentru acest om superior care, pus în alte condiții de viață, și-ar fi putut da întreaga măsură, simțea că ceceace i-a lipsit mai mult a fost contactul cu societatea cultivată din străinătate, în care aspirațiile sale ar fi găsit un ecou care i-a fost refuzat în țară.

Era, pe atunci, cu totul subjugat de arta lui Marcel Proust, până într'atât încât își confecționase singur un index proustian, pentru repede aflare a pasajului dorit. Găsisse în Proust, mai presus de artist, un frate întru suferință, căci Ibrăileanu era și el un anxios, și își descoperea în fiecare zi o altă maladie.

Această preferință, care nu cadra cu poziția cunoscută a criticului, în materie de artă, putea să pară ciudată, dacă dela primele vorbe schimbate nu ai fi constatat că Ibrăileanu era un spirit într'adevăr liber, și că „poporismul“ pe care îl recomandă și apăra în coloanele „Vieții românești“ constituia pentru dânsul mai mult o atitudine politică, preferințele lui artistice fiind libere de orice prejudecată.

L-am revăzut, după aceea, de mai multe ori, îmbătrânit și bolnav, preocupat din ce în ce mai mult de soarta Europei de mâine și de evoluția formelor ei sociale, astfel încât ultimele zile i-au fost adumbrite de incertitudinea viitorului. Toată tristețea acumulată în trecut îl apăsa acum, și a murit cu sufletul neîmpăcat, martir al propriului său cuget.

fost mobilat în stilul sec. XV, cu tablouri de artă, cu tapiserii ale Medicilor, cu busturi de marmură și vase de faianță, reconstituindu-se astfel un templu de artă a timpului lui Michel Angelo și Leonardo da Vinci. Prin sprijinul dat de către Duce și de ministrul E. Botta!, s'a instituit o lege de organizare a centrului florentin de studii asupra Renașterii. Planul de activitate prevede valorificarea și studiul unei din cele mai vii perioade de civilizație italiană și europeană. Obținând și personalitate juridică, această Asociație este condusă de un președinte, — as-tăzi Giovanni Papini, — și de un comitet alcătuit din zece membri aleși de ministerul Educației Naționale. La început, exista un fond de treizeci de mii de lire, alocat de către stat pentru întemeierea institutului și pentru înființarea unei mari publicații. Acum, noii sume au fost repartizate, pentru a se putea începe și alte cercetări și investigații științifice.

PORTUL
Șt. Dimitrescu

Fixier

Studiile umaniste fac obiectul multor controverse printre profesioniștii culturii și ai pedagogiei sale. Iată pentru înțelegerea atitudinii autorizate față de cultura umanistă în vremea noastră, rândurile în care Fuehrerul Adolf Hitler des-bate în Mein Kampf această problemă:

„Trebuie să vedem una din caracteristicile epocii noastre materialiste în faptul că învățământul se orientează din ce în ce mai exclusiv spre disciplinele utilitare: matematici, fizico-chimia, etc. Nu se poate, desigur, nega utilitatea acestor cunoștințe într'o epocă în care triumfă tehnica și chimismul, și în care, viața ne servește în fiecare zi probele cele mai evidente despre asta. Ar putea totuși să fie primejdiuos a face să se bazeze pe ele toată cultura unei nații.

Dimpotrivă, trebuie ca această cultură să țină totdeauna socoteală de un ideal. Ea trebuie să aibă drept bază „studiile umaniste“, și din punct de vedere științific, numai să furnizeze copilului punctele de plecare care-i vor fi necesare mai târziu pentru o cultură profesională mai întinsă. A uita aceasta, este a nega importanța forțelor care vor avea totdeauna, pentru existența unei nații, mai multă importanță decât toate cunoștințele tehnice sau altfel. Învățământul istoriei, mai ales, nu trebuie să sacrifice cunoașterea antichității. Istoria romană, dacă știi să-i desprinzi exact liniile mărețe, va furniza totdeauna cel mai bun ghid pentru toate timpurile. Trebuie să păstrăm deasemeni ideea-lul grec al civilizației, în toată frumusețea sa. Diferențele care separă popoarele nu trebuie să ne împiedice de a vedea comunitatea de rasă ce le unește, care e infinit de importantă.“

Plictiseala excesului și plictiseala deficienței

de ION FRUNZETTI

Istoria culturilor prezintă două portative, paralele desfășurate, în ritmuri însă adesea contrarii pe care manifestările secolului se inscriu. Cine n'a remarcat de pildă, câtă plictiseală mătură-sesc unele producții lirice, muzicale ori choreografice, din anumite epoci suprasaturate de subtilitate feminină și de polițo-coasă eleganță? Mișcările de gavo-ță ale secolului XVIII merg însă, grațios, suav și aristocratic, paralel cu tumultul subteran al rededeșteptării unei conștiințe libere care în masele disprețuite ale poporului.

Marsellaisă izbucnește impetu-țos de-asupra sunetelor picu-rate ale menuetelor și Rameau cunoaște un concurent choreo-gragic: dansul pe estradă esafodul, în ritmul ghilotinei. Acolo unde istoria culturii nu înregist-rează decât plictisul suveran, căscatul disimulat grațios îndă-rățul unei parfumate batiste cu dantelă, inutilitatea dându-se drept temă pentru variații, — istoria pragmatică desprinde pră-bușii geologice de străfunduri morale, urletul disperat și trepidant al pluricefalilor mulțimi precipitate spre putere.

Tot așa, perioada de aparentă stabilizare teoretică pe linia pozitivismului, secolul al XIX-lea, al științismului și infailibilității experienței ajutate de rațiune, secolul celor mai reduse frământări intelectuale, este totuși violent tulburat de probleme sociale, de pasiuni și îmbolduri, de răsturnări și dibuiri pe terenul acțiunii omenestii. Și totuși, ce vastă plictiseală circula de-alun-gul certitudinii pozitiviste arborate de știință, de-alungul natura-lismului literar și realismului artistic, de-alungul arilor de operată fredate universale!

Variatiile mediului social, evenimentele externe, războaie, revoluții, etc., pot foarte bine să-și ajusteze ritmul trepidant, după sincopările monotone ale plictisului. Nu existența sau lipsa unor diversități istorice în mediul social, fac ca plictiseala să domnească ori să dispară. Monotonia vieții burgheze de după războiul mondial n'are virtute explicativă pentru gradul de plictiseală în care este înecată azi omenirea. Astăzi se încercă lumi, se șterg depe față pământulul țării, idealuri, concepții. Se aruncă lozinci care pot fi mâine hulle tot așa cum astăzi sunt aclemate. Se nasc entuziasme din marș și se plan-tează melancolii pe fonduri tem-peramentale allegre. Nimănui nimic nu i se mai pare extra-ordinar.

Plictiseala de până mai ieri, de până la războiul mondial, era plictiseala post-digestivă a im-buibării celor puțini. Îndărătul leneviei ei ascunde în percul pu-drate, viaa clocoțitoare marea de turbare și răvrătă a maselor flămânde. Cultura își capătă pe-țetea stilistică a celor în stare s'o practice și prețuiește: a celor plictisiți de inactivitate. Ea era deci față, formalistă, min-cinoasă, frizându-și cărlionții inutili de-asupra golului origi-nar. Plictiseala de azi și plictise-ala celor mulți. A maselor care au vuit cât au vuit, au tur-bat și s'au îmbătat de turbare cât au avut chef, dar care astăzi sunt excedate de acțiune. Instinc-tele lor manifestate mereu prin gest, refuză azi gestul. Masele care nu se mai văd suverane, ci acceptă bucurios îndrumătorii pe care să-i urmeze, sunt plictisite. Excedate de gest.

Intre a te plictisi din inacti-viditate, și a te plictisi de tumultul faptelor, răvniind tihna absen-ței intelectuale, relaxarea mus-chulară, diferența nu e de grad; e de natură. Cultura de ieri rit-ma în pizicato plictiseala con-ducătorilor, dar turna „appassio-nato“ ritmul colectiv. Cultura de azi este efectul sforțărilor conducătorilor de a infiltra un ritm mai viu, maselor adormi-te de atâta sgduuire. Ea nu po-ate să nu oglindească vasta re-semnare la voie sorșii, a unei mulțimi al cărei tonus vital a scăzut îngrijorător, și care, ase-meni căinelui alergat de hui-du-selile satelor, nu caută decât șanțul unde să se întindă nesu-părat.

Intre cheia lui sol, a portati-vului superior, care dă melodia temel, și cheia lui fa, a portati-vului inferior, care accentuiază grav, lent, leaș, o atmosferă de indiferență, acolada care să indice intercondiționare și co-operare se lasă cu greu inserisă, gendă, care și-a citit dela naș-terea sinucigașei din le-tere soarta, în cartea vieții mul-țimea este azi un hiat de inte-res explicat prin „deja connu“.

Plictiseala excesului este rai totală decât cea a deficienței...

La Florența, în centrul de studii asupra Renașterii

de C. N. NEGOIȚĂ

Pasiunea cea mare pentru frumusețile clasice n'a fost niciodată mai mare decât în Renaștere. După o epocă de sbucium, de lupte purtate prin toate regiunile lumii a-tunci cunoscute, după depla-sări uriașe de mase ome-nești, săvârșite în vremea cruciadelor, priverile lumii se îndreaptă iarăși spre eternele bunuri spirituale ale artei mediteraneene. N'a fost o im-itație, n'a fost o reluare nu-mai a unor preocupări cari nu asfintiseră. Ci umanitatea a simțit nevoia, după ce i-a reîmprospătat forța de crea-ție în preajma modelelor an-tice, să se îndrumeze pe căile care glorioasă idealismul, de-săvârșirea frumusețelor din om și din jurul său. Senti-mentul naturii, cum a fost numit, dragostea de minuna-tele daruri ale pământului și ale cerului, atunci s'au iscat. Și era un rod al preocupării de cultura veche, pe care cercetătorii manuscriselor, ai operelor antice, ai gândirii și ai poeziei greco-latine o înoc-au, îi dădeau isvodiri ce a-păreau prin urmare înote, după sentimentele și prefe-rințele omului modern.

Deucea cultura acestei e-poci, Renașterea, care cu-prinde aproape trei sute de ani, înfățișează darul aprig de cunoaștere, de înfaptuire a minunilor de artă, — în poezie sau în plastică, — de alcătuire a legilor care să re-dea justiția, împărțirea drept-urilor cuvenite omului și po-poarelor.

Pornită din Italia umani-stă, ea a străbătut hotarele și s'a desvoltat pretutindeni, potrivit nevoilor fiecărei so-cietăți, fiecărui neam. Pe-irarca aduna manuscrise ve-chi, adnota operele clasice și

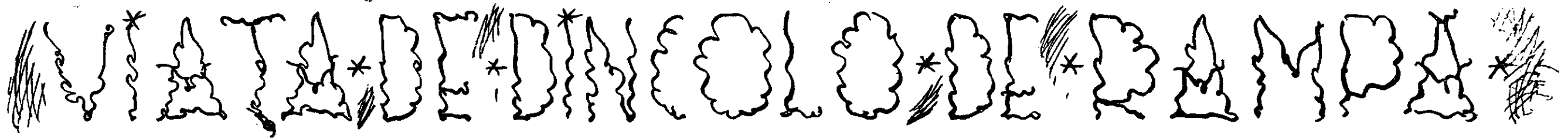
colecționa cecece se mai pu-tea găsi prin bibliotecile ră-vășite ale mănăstirilor. Și a-semenea marelui poet idea-list se aflau nenumărați umaniști pe tărâmurile ita-liane.

Dar centrul acestor preocu-pări, din care avea să răsără, luminoasă, Renașterea cu toată resfrângerea ei asupra culturii europene, rămânea orașul Florența. Sub con-ducerea familiei de Medici, im-pulsul dat artelor și gândirii a fost dat tot mai mare. Aici s'au strâns și au lucrat, sub mecenatul acestei familii: Machiavelli, făuritor al „Isto-riilor florentine“ și al „Prin-cipelui“, desăvârșitul cavaler și pedagog, Leon Battista Al-berti, om al Renașterii în toate manifestările; și tot aici văzuse lumina zilei, cu două veacuri mai înainte, Dante Alighieri. În cântecele de primăvară și de Carnaval, când viața era exaltată cu toate bucuriile ei, topindu-se laolaltă sentimentele epicu-reene și idealismul platonici-an, trebuie să vedem renaș-terea spiritualității care se va răspândi în toată lumea.

Studiul Renașterii aduce prin urmare o înțelegere a tuturor formelor de cultură, care redau singura nobleță o-menească, noblețta spiritului și a inimii.

Acum câțiva ani, marele scriitor italian Giovanni Pa-pini a isbutit să strângă în jurul persoanei sale de pres-tigiu european, un comitet de învățați și de cercetători ai Renașterii, alcătuiind Centrul de Studii și de crudiție asu-pra acestei epoci. Sediul a fost ales în orașul Florența, unde umbra, arta și istoria au căpătat avântul cel mare din Renaștere. Palatul Strozzi a

(Urmare în pag. 5-a)

Cronica dramatică

TEATRUL AL HAMBRA: „BUCUREȘTI-MOSCOVA”, REVISTA ÎN 2 ACTE DE PUIU MAXIMILIAN ȘI MAICAN

Publicul care a umplut până la refuz sala Teatrului Alhambra, a dovedit că genul ușor al teatrului de revistă, socotit la un moment dat pentru totdeauna decedat, este încă pe gustul spectatorilor noștri.

Mai mult chiar, avem impresia că la această ultimă revistă prezentată de d-nii: Puiu Maximilian și Maican, publicul a aplaudat cu mai mult entuziasm decât la trecutule spectacole de acest gen. Era o vreme când spectatorul își economisea aplauzele la sfârșitul unui cuplet „de actualitate” sau al unui sketch.

Să vedem întâi ce se înțelegea înainte printr'un „cuplet de actualitate”.

Apărea pe scenă un cetățean revoltat care încerca să-și verse focul pe diverse stări de fapte pe cari, dânsul nu le socotea pe gustul său. Și astfel spectatorul era silit să audă că în țară lucrurile nu merg prea bine, că dreptatea nu este pusă pe primul plan, și așa mai departe.

Bine înțeles, spectatorul râdea. Râdea pentru că actorul avea talent și spunea toate lucrurile acestea cu mult haz. Dar în răsul lui se putea citi și oarecare melancolie. Fiindcă era silit bietul om să recunoască la urma urmei că omul de pe scenă avea dreptate.

Între timp, multe lucruri mergeau prost sub decedatele regimuri politice.

Vă închipuiți, așa dar, mulțumirea spectatorilor când au constatat, cu ocazia ultimei reviste, absența de pe scenă a cetățeanului revoltat.

Locul lui l-a luat un individ, pe nume Stalin, care a fost în tot timpul revistei, calul de bătaie al autorilor.

Și spectatorul a putut să aplaude și să râdă din toată inima. A avut omul satisfacția să vadă că în țară, toate lucrurile merg acum bine și a făcut mare haz atunci când i s'a prezentat situația atât de încurcată și nenorocită a dușmanilor noștri.

D-nii Maximilian și Maican au avut buna inspirație de a nu intercala în revistă tablouri retrospective cari să reamintească spectatorilor lucruri desul de triste, făcând parte din domeniul trecutului.

Trecutul trebuie să fie pentru totdeauna îngropat, astfel ca noi bazându-ne pe promisiunile prezentului să privim cu încredere un viitor ce se anunță cât se poate de fericit.

În această privință, scena vânzătorului de ziare, interpretată de d. C. Lungheanu, a fost de-a dreptul impresionantă, meritând felicitări atât compozitorului muzicii, cât și autorii cuvintelor, și mai ales interpretul.

De altfel d. C. Lungheanu a fost excelent și atunci când a lansat minunata melodie „Femei”.

Ne-a surprins însă chipul cam rece în care a fost primit de public cântecul de chef „Când se crapă zorile”, cântat de d. Lungheanu și d-na Mia Apostolescu.

Spre deosebire de Titu Botez și Lulu Nicolau, care au dobândit anul trecut un atât de mare succes, lansând un alt cântec de chef: „Cu lăutarii după mine”, actualii interpreți au căutat să pară distinși, vrând, par'că, să spună publicului: „Noi nu ne îmbătam, dar credem că așa arată oamenii, la beție”.

Și astfel melodia a pierdut mult din farmecul scontat de autori.

D-na Mia Apostolescu s'a revansat, obținând numeroase aplauze, alături de Marcel Angelescu, în tabloul „Cezar și Cleopatra”, și singura, într'un cuplet, gen „Mia”, „Vreau să mă mărit”.

D-na Mia Stăriade, apărând din nou sub înfățișarea lui Stan, a fost la înălțimea așteptărilor, dobândind meritate aplauze.

D. Marcel Angelescu a fost excelent, atât în cuplete, cât și în sketchuri, dând la iveală o altă latură a talentului său: aceea de actor de revistă.

D. George Groner, în rolul lui Stalin, cu o mască excelentă, a spus cupletul cel mai actual, și deci și cel mai aplaudat.

Mai puțin reușite, celelalte două apariții ale sale, mai ales aceea din tabloul „În adăpost”.

D-nii Coles, Sineu și Glodariu, au lansat, printre altele, o melodie fermecătoare și, în același timp, înălțătoare: „A plecat la vânătoare, Agariei”.

Tot în condiții excelente au lansat melodia: „Pe o bancă în Câșmigiu”.

D-voara Lenita Boldur cântă

drăguț, dar nu va isbuti niciodată să fie ceva mai mult decât o „steluță”.

D-na Siomin, d-soara Annie Pater și d. S. Fayer, au apărut în câteva evoluții coreografice prezentate de d. S. Siomin. Vom remarca, în special tabloul „Invitație la dans”.

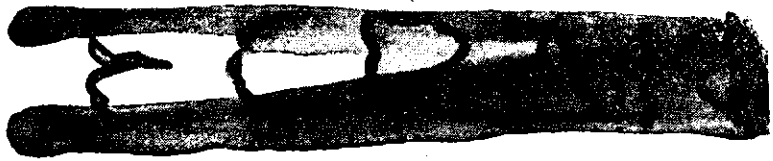
Despre melodiile d-ilor Dendrin, Corologos și Patrichi, nu

putem decât să repetăm ceea ce am scris până acum: foarte reușite.

În general, revista „București-Moscova”, va dobândi un frumos succes, mai ales din pricina actualității sale.

D-nii Puiu Maximilian și Aurel Maican merită foarte felicitările.

TRAIAN LALESCU

CINEMA CAPITOL: „Cântecul Aisei”

Puținele filme spaniole cari au fost prezentate într'acest an, au avut un binemeritat succes.

Nu poț spune același lucru, despre ultima premieră a Cinematografului Capitol.

Vreau să cred — pentru menținerea bunei păreri pe care o am despre actualele filme spaniole, — că turnarea „Cântecului Aisei” a avut loc cu mulți ani în urmă. Numai așa s'ar explica naivitatea construcției filmului și mai ales a anumitor scene ce amintesc filmele mute cu Ramon Novaro.

Speram să văd un film dinamic, demn de temperamentul spaniol.

Acțiunea începe în mod interesant în mod special pentru aviatorii în permisie cari pot vedea, așezată într'un fotoliu confortabil, tehnica luptelor aeriene și entuziasmul și curajul celor ce le poartă.

CINEMA SCALA: „Birutorii aerului”

Un film ce ne documentează

asupra campaniei; ce se soldază cu zdrobirea Poloniei.

Faptele vitejilor sburătorii germani, sunt încadrate într'o înfruntare de subiect adaptat la mediu. Remarcăm pentru a nu știu căuta oară, minunata atmosferă de camaraderie între gradele superioare și soldații germani — care este desigur una din explicațiile de ordin psihologic ale șirului lor de victorii.

Hans Bertram, a fost fericit inspirat încredințând rolurile principale tinerilor actori Christian Kayser, Hermann Braun și Heinz Welzel, fiecare în rol.

N'am înțeles însă apariția d-rei Marietheres Angerpointner care ar fi putut fi înlocuită mai ales în acest film în care elementul feminin are rol secundar.

Sper că studiourile „Tobis” nu duc o totală lipsă de acțiune potrivite rolurilor de ingeniu.

Film interesant, în mod special pentru aviatorii în permisie cari pot vedea, așezată într'un fotoliu confortabil, tehnica luptelor aeriene și entuziasmul și curajul celor ce le poartă.

ADRIANA NICOARA

ARTIȘTI

Din când în când actorii se hotărăsă să pornească un turneu prin țară.

Nu e vorba aici de strălucite turnee organizate de cine știe ce cunoscut impresar, cu mare reclamă și cu nume „celebre” pe afiș.

Ne gândim la modeste turnee prin tot atât de modeste târguri din provincie, organizate de actori mai puțin cunoscuți, dar teribil de îndrăgostiți de arta lor.

Și așa, într'o bună zi, patru actori au pornit să colinde țara, interpretând o piesă de domnul Mircea Ștefănescu.

Piesele cu puține personaje sunt foarte căutate de trupele care pleacă în turneu. Necesită mai puține cheltuieli.

„Directorul” trupei își chemase „angajații” înainte de plecare ca să le fină un mic logos:

— Măi, băști, trebuie să ne îmbrăcăm cât se poate mai bine, ca să impresionăm provincia. Ce, maiba? Suntem doar actori din București... Și să știți ceva: haina face pe om.

Actorul Stan Iorga — făcea și el parte din trupă — n'a renunțat pentru prestigiul de actor, la tradiționala bască și la obișnuitul costum de haine.

În schimb, „directorul” apăruse în gară, având o gambetă nouă, nouță.

„Și au ajuns actorii noștri într'un minuscul târg de provincie. Dela gară, primul drum pe care l-au făcut a fost la o librărie, pentru a discuta cu librărul, problema unui eventual impresariat.

„Directorul” a dovedit din nou că știe să vorbească:

— „Suntem artiști din București. Am venit să vă cultivăm. Faceți-ne reclamă”.

Totui oamenii din magazin priveau ca hipnotizați gambeta „directorului”.

Și Stan Iorga începuse să creadă în impresia pe care o poate provoca înfățișarea exteroasă a culiva.

Cu foarte multă ușurință librărul s'a lăsat convins, așa că actorii au părăsit curând librăria.

De-odată Stan Iorga s'a simțit tras de mână. Un vânzător ține neapărat să-i vorbească:

— „Știți?... La noi au mai venit artiști... Artiști pe cînste...”

Unul avea o gambetă ca a domnului care-a vorbit. Punea în ea ouă și făina, și scotea un cozonac... Mare artist, dom'le... Așa sunteți și dumneavoastră?”

Directorul trupei avea dreptate: „Haina face pe om”.

PREISTORICE

UN SCEPTIC

— Când mă gândesc ce-or să-mi frământă creierul pe chestia asta, arheologii de mai târziu...

Dublurile

Teatrul nostru pare să-și regăsească, în sfârșit, după multe dubluri, drumul adevărat.

Nu vom insista asupra fâgăduelilor ce ne aduce repertoriul primei noastre scene. Vom aștepta mai întâi împlinirea acestor fâgădueli.

Vom insista însă asupra unei inițiative care va înlesni actorilor noștri să-și sporească prestigiul, sporind — în același timp — și interesul publicului pentru contribuția lui în spectacol.

Desigur, dublurile de roluri, nu se încearcă întâia oară în această stagiune. Uneori, aceste dubluri se acordau actorilor tineri; ca să-și poată valorifica însușirile, alteleori se iveau ca o necesitate atunci când protagonistul era bolnav.

De prea puține ori — și asta cu mulți ani în urmă — dublura unui rol însemna o întrecere între actorii consacrați și de forță egală. Dar tocmai această întrecere ni se pare nouă vrednică de atenție.

De prea multă vreme, publicul românesc n'a mai aflat în propria lui emoție, îndemnul să acitime un actor.

De prea multă vreme, prestigiul actorului și magia pe care o exercita asupra spectatorilor, au fost întunecate de imbulzirea inovațiilor scenice de valoare îndoielnică și de obârșie necunoscută.

Am adoptat an după an, fără alegere și fără noimă, toate formulele experimentale aierate. Dat în această goană după „modele” străine — de care nu actorul român poate fi învinuit — conștientul teatrelor noastre au uitat că elementul de căpetenie în alcătuirea unui spectacol, trebuia să rămână, permanent, actorul.

De puterea de sugestie a actorului, de farmecul și de incușința lui se leagă amintirile celor ce au fost martori la epoca de strălucire a teatrului european.

Publicul a avut totdeauna și în toate domeniile, nevoie de idoli. În teatru, cu deosebire, publicul și-a manifestat admirația și re-

publicul din generația noastră nu mai știe să aplaude și chiar când aplaudă, nu știe prea bine pentru ce aplaudă.

Din acest punct de vedere, dublurile ce se vestesc anul acesta, au o semnificație deosebită. Apariția d-ilor G. Vraca, G. Calboreanu și V. Valent'neanu în rolul lui „Hamlet”, va provoca, suntem siguri, un interes fără precedent în public.

Pentru că adevărații iubitori de teatru, nu-și vor putea îngădui nici o judecată, până când nu vor vedea, rând pe rând, pe toți interpreții.

În chipul acesta se va restitui actorului prestigiul de odinioară iar publicului bucuria de a asista la o întrecere, urmând clipă cu clipă jocul celor trei protagoniști și învățând astfel să aprecieze în accentele, în nuanțele și în expresia figurii actorului, contribuția personală a fiecăruia.

De prețuirea pe care publicul se va deprinde să o dea actorului pentru Concepția și execuția rolului său, e legată evoluția teatrului românesc de azi și de mâine.

Îată pentru ce noi vom socoti orice prilej de încercare a forțelor unui actor drept un eveniment.

S. D.

APARE COLECȚIA ANECDOTA
PRIMUL VOLUM:
GLUME cu r. fără CAMUFLAJ
EDIT: D. LAMBRU Voineșu

Cronica muzicală

Știri și noutăți muzicale

STAGIUNEA SIMFONICA A FILARMONICEI se va deschide la 5 Octombrie, cu un concert dirijat de maestrul George Georgescu și cu concursul solistului excepționalului pianist german Walter Gieseking.

Un festival George Enescu, cu prilejul celor șase decenii împlinite de marele maestru al muzicii noastre, concerte festive Mozart (o sută cincizeci de ani dela moarte) și Dvorak (o sută de ani dela naștere) precum și concerte dirijate de somități ale străinătății și șefi de orchestră români consacrați se vor succeda săptămânal, la „Ateneu”.

„OPERA ROMÂNĂ” nu este încă la capătul îndelungilor ei suferinți și frământări. Din nou nu se știe unde, când și în ce condițiuni va putea funcționa în cursul stagiunii ce se apropie. Instituția care ar putea fi o fală a culturii noastre și care ea de vizită peste hotare, se sbate, ca de atâtea alte ori, copleșită de vitregiile unei situații grele, care seamănă descurajarea în rândurile artiștilor ei și a tuturor celor care înțeleg rostul și însemnătatea artei în viața și pentru prestigiul neamului.

Se speră că se va putea obține un teatru, în condițiuni acceptabile, pentru a se putea începe stagiunea, măcar prin preajma Crăciunului.

În tot cazul, repetițiile vor începe la 1 Septembrie, în clădirea din piața Lascăr Catargiu, unde sunt găzduite provizoriu direcția, administrația, biblioteca și sălile de studiu ale „Operei Române”.

COMPOZITORUL SABIN DRĂGOIU a terminat, la 14 Au-

gust, un concert pentru pian și orchestră, primul pe care îl înregistrează compoziția românească. Concertul este compus din obicnutele trei părți, dar într'un spirit original, atât prin esența muzicală, al cărei caracter de viu și accentuat specific popular este ușor de bănuț, la acest atât de reprezentativ compozitor al nostru, cât și prin structură și ritm general.

Construit într'o progresie a mișcării și dinamicii, concertul în do major de Sabin Drăgoiu înălțătoare în ordine puțin obișnuită, un largo, un andante și un allegro, desprinzând însă din cei trei timpi principali și derivări contrastante, spre a face din fiecare parte, un organism aproape complet.

Concertul va fi executat în decursul stagiunii de d-na Aurelia Clonca-Pipoș, la „Filarmonica”.

COMPOZITORUL CONSTANTIN SILVESTRI, a scris, la Predeal, în timpul pe care l-a petrecut în căminul de odihnă Robert Gremer, o sonată pentru fagot și pian și o sonată pentru clarinet și pian (opus 22, numerele 2 și 3).

Lucrările vor fi ascultate publicabil chiar în timpul primei părți a stagiunii, cu prilejul unui concert prin care foștii elevi ai maestrului Mihail Jora, vor sărbători, interpretând lucrări special compuse și dedicate in drumătorului lor, cel cincizeci de ani recent împliniți de acest compozitor, prin opera sa și marile său aport de șef de școală în muzica românească, unul din cei mai mari muzicieni români.

R. AL.

POEZII

de EMIL BOTTA

HOSANNA IN EXCELSIS

LA MOARTEA LUI PAUL POPESCU

Cei douăzeci și opt murmurau pe coline,
triste și tinere umbre,
sopțitori anii tăi pe coline,
te chemau la cinaclul de umbre.
O, dar nu ești de față
și-i Austrul pe culmi, sentinela de ghiată,
și pe umerii tăi, prieten iubit,
a lumii cetate s'a năruit.
Spun cuvintele din bătrâni
că viețile stau în clipeala ochiului.
Și această Inteligență, ochiul, e Soarta
și zilele omului sunt bătaie delicate de pleoapă
și totul, odată, se curmă.
Paule, Paule,
ferice de tine viteazule,
te aud în adierile frunzei și'n munți,
în svoarele Patriei te aud,
dar ce spui a traduce nu's vrednic
fiindcă nu cunosc
vorbirea exaltată a ingerilor.
Pământul spune: Luați, mâncați!
Și mușcat-ai țărâna
și acum, știi ce dulce-i
glia României,
dulce ca o azimă dospită în miere,
turta din care ingerii se cuminecă.
Cei douăzeci și opt murmurau pe coline,
tineri ani ce's umbre fugare...
O, erau anii doar vise și floare,
doar inchipuire și floare...

MUZA TRAGICA

Veștede ramuri! Superb
instrument de muzică toamna-i,
când bruma cădea!
O, coronatul Cerb,
unde-i pădurea, doamnă-ta,
maica dreaptă la care crescui
și cerul și flacăra lui?
Pe munți unde,
copăcel-copăcel, numai jepii ajung,
Electră, veni d'n vis și neunde,
Noaptea cu păru-i de nuntă, prelung.
Un infelice Oreste-i
enigmaticul codru;
înrouata, privirea lui,
plătește cât aurul cerului.
Din pufoasele flori,
din umila mixandă,
se ridică, în delir, o Cassandă.
Ah, cum se vaetă crinii,
loviți de Erinii!

BRUMARIUL

O, iată cerul, tremură prin ramuri,
cu mij luminii și de arginturi crește;
răsună vântul, trubadur prin trestie...
O, ingerii, triști castelani la geamuri.

Auzi, auzi! Viind pe calu-i sur,
Brumariul frunza 'n codri o dăramă,
Brumariul fala codrilor destramă,
ca un viclean viind pe calu-i sur.

Cruntu-i de sânge cuțitul
și pușcuțele fipte'n șerpar!
O, ele mai rele, mai groaznice par
codrului de veri primenitul.

Și pricolicii cu statu de-o palmă,
inima-mi seacă: alei-au, alei-au!
Da, prin codrul cel veșted treceau
țipând pricolicii cu statu de-o palmă.

AȘTEAPTĂ

Cade pe copaci blestemul săracilor
și iată-i văduvi, negri și goi.
Streinele, zinele, sburau prin pădure
sau Vântoasele? O, vai de noi!

Și cimpoiașul, amarul, când trece

chemându-mă, stam împietrit
sub mistica licărire din astre:
ochii lynxului, ochii răi m'au orbit.

Și el sună și sună. Cumplitu'i!
Ca un sfredel prin creier mintea să-mi strice,
sunetul toamnei. Cumplitu'i
cimpoiașul, amarul: glas nebun, glas tâlhar, fără price!

Cade pe copaci blestemul săracilor
și pare că-mi spune: așteaptă,
că-i fără de fund sacul durerii
și-i nețărmitur amarul de toamnă.
Așteaptă!

TRISTUL

Lin, lin,
dorm firile toate,
dincolo de moarte, mai departe de chin.
Veni Ingerul,
pragul ferestrei lovind, glin!
A fost între noi înțelegere,
ca el să s'arate,
când auzi-va plâns și suspin.
Ah, oglindire în lacrima serii,
în vanul azur, a stelei din prerie!
Crucificatul, al meu alter ego,
„e prin pădure, acolo e Tristul“,
spuse acela, sofistul.
Și veni Demonul
pragul ferestrei lovind, bum!
A fost între noi înțelegere
ca el să s'arate
când viața-mi fi-va un fum:
unde, unde mi-e Tristul?
„Ci lasă, demon, gârbaaciul
spuse acela, sofistul,
Tristul e însăși copaciul!“

ELISAFTA

Toamnă-mi pahare de rouă
Elisaftea sora lui Crai!
A plecat un inger și plecară nouă
și cete plecară, nouăzeci și nouă
și, mereu în suspine,
cu durerea mă luai.
Toamnă-mi pahare de rouă
și noaptea în claruri mi-o schimbă!
O, prin pomete, în rai,
plimbă-mi-se plimbă
Elisaftea sora lui Crai.
Conjuratele astre jurară pieirea
Elisaftei sora lui Crai,
că decât cerul frumoasă-i mai,
iscusită-i mai decât ingerii.
Toamnă-mi pahare de rouă
și naramze dă-mi, din plaiuri de rai!
O, ca tine-i niciuna,
mai curată ca luna,
Elisaftea sora lui Crai.

PALIDĂ STEA

Dormi Suflet
când spunegă norii asupra mormântului,
o, dormi
când bate luna piatra mormântului.

Poate socotiră că noaptea s'a dus,
paserile însetate de cântec...
Totul era părere și vis;
învăluită în tulpanele norilor,
steaua funebă strălucea nedescris.

Pe-a lor limbă ritoricească,
privighetori au intonat laude;
că ești așa și așa, ditrambe spuneau
pe a lor limbă ritoricească.

Și eu ce, Minune, te cunoscusem:
avea daruri sumă și multe alte încă
și totul vădit în surăsul adamantului,
o, era clipa când lumile devin fantomă,
era ingerul, revelatul, să știi.

Printre lacrimi te caut
Arcadie a toamnei înalte;
dar Inger, cântărețul din flaut,
cunoaște ,oare, Arcadii alte?
E masca lumii aprinse, pe dealuri,
sărutarea Fericeitei, pe văi;
o, pastorală serbare a lumii
și steaua umedă a ochilor tăi!
Mi-ai spus doar „sunt în pace“
și aruncat-2m cuvintele unei teribile renunțări
și m'am depărtat în tăcere și lacrimi,
veșnic prins în hora Eumenidelor.
O, numai că nu muream de multa voe rea!
Dar veniră foarte clari, plinitorii Legii,
ingeri, să te ia.

LETHE

Păstorii când
ridică turmele,
tăcere se face
și amurgul e blând.
Și-mi apari tu mierlă,
ingerească mierlă
și vrei să vorbim.
Dar despre ce?
Vino să cinstim,
ca oamenii, de,
ca bețivani:
ah, trăiască, vivat,
juniorii, anii!
Dar fie ce-ar fi,
să vorbim ceva,
că doară n'ai fi,
din ceruri, din pod,
fața Mircii Vod.
Intr'un târziu: știi mierliță, știi,
se aud cuvinte din lună,
fără noimă, aiurări splendide!
Mierla: ha, ha,
nu știam,
dar în schimb o istorioară cunosc,
a nebunelor grăbite să treacă
ulicioara scaldată în clarul
farmec de lună.
Vai domnule, s'au desbrăcat,
ele curagioasele, numai pielea și oasele,
gândind că Lethe,
fluviul ce s'a rău tulburat,
le stă în cale!
„Mierliță taci,
mierlă doctorală,
istoria ta
e fără morală.“

DUO

Ca Prinț Henry am stat
cu Dragoste, hoinarele.
Am răs, am cântat,
cu Dragoste dires-am paharele.

Dragoste bunul meu văr,
e născut din himerica ceață;
de-i plimb în alint mâna prin păr,
sint cornițele și coama cea creată.

Ce-i asta, ce-i asta văr Dragoste,
vād copita vrăjitorului Pan?!

O, răspunde văr Dragoste,
sunt botforii mei de curtean...
Ce-i asta, ce-i asta văr Dragoste,
au ești Pădureanul cu năul subțire?!

O, Echo te minte, nimica-i,
doar tăcerea limbută, Messire.
Ca Prinț Henry, nici că mai stau
cu Dragoste vărul. Ci m'am trezit.
Nici cântec, nici răsēt. Pierdute's;
cu Dragoste m'am învrăjbit.

Cronica germană

„HERMANN ȘI DOROTHEA“

rămâne cea mai importantă operă a burgheziei germane. Goethe a fixat în acest poem epic întreaga fizionomie a burgheziei, privită în cel mai bun sens al ei, arătându-i calitățile incontestabile în viața morală a Germaniei, Ca realizare literară, „Hermann și Dorothea“ e una din marile creații ale lui Goethe. Lectura acestei opere pasionează; poemul conține în forma ei care pare foarte simplă, numeroase subtilități de stil și-un ales rafinament estetic. A fost tradus în românește și de preotul C. Morariu.

APORTUL CULTURAL AL GERMANILOR DIN BUCOVINA

Germanii din Bucovina au dezvoltat o vie activitate culturală. Influența ei asupra vieții culturale românești a fost bine-jucătoare. Germanii din Arboara au activat îndeosebi pe teren muzical. Din cartea d-lui prof. Liviu Rusu: „Muzica în Bucovina“, extragem acest pasaj semnificativ: „La 1859 se întemeiază prima societate de cântare sub denumirea de „Czerowitzzer Gesangverein“. Printre membrii acestei societăți întâl-

luptelor împotriva stalinismului

bestial care se lățise ca o lepră asupra Rusiei.

HANS SACHS

Simțul artistic e foarte dezvoltat la Germanii și, ceea ce e atât de laudabil, ei n'a constituit niciodată apanajul unei singure clase sociale. În Germania veche, ca și în Germania de azi, nu e ceva rar să vezi și între mește-

Hans Sachs
sugar: personalități dotate cu mari însușiri artistice. Cazul lui Hans Sachs, poetul cismar, născut la 1494, mort în 1576, e ce-

lebru și i-a inspirat lui Wagner tot atât de celebra operă „Maestrul cântăreți din Nürnberg“. Hans Sachs a scris nu mai puțin de 12.000 de lucrări, între care menționăm poemul de mare frumusețe „Klage des Wittwers“, ocazional de moartea soției sale.

„COPILĂRIE“

e unul din cele mai suave poeme ale lui Georg Trakl. Încercăm redarea ei în românește: „O mulțime de fructe de soc; liniștit locuia copilăria în peșteră albastră. Peste trecuța cărare, unde-acuma stacojiu făneau sălbatică iarbă, visează liniștitul râmuri; murmurul frunzișului — același ca atunci când apa albastră sună stânci. Suvă-i lânguirea mierlei. Un cioban urmează fără graiu soarelui, care se rostogolește depe măgura întornată. Doar o albastră clipă mai e sufletul. La marginea pădurii se-arată sperioasă sălbătăciune și pașnic se-odănesc în fund vechile clopote și întunecatele cătune. Mai evlavios cunoști tu sensul întunecărilor ani, răcoare și toamnă'n singularitate-odăi; și'n albastru sfânt sună pași luminanți. Inceț zângănește-o fereastră deschisă; te'năcrămează priveliștea cimitirului părgăinit depe dâmb, a-mintire de istorisite legende; totuși, uneori se luminează sufletul, dacă se gândește la oameni bucuși, întunecat-aurii zile de primăvară“. Tot din li-

rica lui Georg Trakl, desprindem „Noaptea“: „Albastrul ochilor mei s'a stins în noaptea asta, aurul roșu al inimii mele. O! cât de liniștit ardea lumina. Măntia ta albastră l-a mbrățișat pe cel ce cădea; roșia ta gură a peccatului înoptarea prietenului.“

O LUCRARE DESPRE ROMANTISMUL GERMAN

pregătește eseistul ardelean de mare pregătire estetică și filosofică V. Beneș. D-sa va cerceta temeiurile acestei puternice orientări literare, în care s'au conturat poezii de talia unor Brentano, Arnim, Kleist, Uh-

Uhland sau Eichendorff.

DESPRE POEMUL „DIE GLOCKEN VON BORUTI“

și autorul ei, Românul bucovinean Ionel Calinciuc, scrie înteresant Alexandru Roman. „Die Glocken von Boruti“ („Clopotele din Boruti“) a fost tradus în românește de părintele Iancu I. Tomoiagă. Ar fi foarte frumos dacă germanistul Victor Morariu ar îngriji o ediție destinată marilor public.

ZIARIȘTII GERMANI ÎN ROMÂNIA

Țara noastră adăpostește de câteva zile delegația de ziariști germani care au venit să ne cunoască mai îndeaproape țara. Această vizită e cât se poate de bine-venită. Distingii oaspeți germani, pe cari România i-a primit cu spontane manifestații de simpatie, vor putea să constate câtă dragoste leagă poporul român de poporul german, cu care ne-am înfrățit prin marea jertfă de sânge depe frontul de răzărīt, unde semnul victoriei se înalță cutezător spre ceruri. Membrii delegației de ziariști germani fac parte din elita pre-

sei Reichului. Formați în sensul spiritualității Fuehrerului, ei prezintă cu nobleță nu o categorie de profesioniști ai scrisului, ci însăși esența presei germane, care-a știut să-și însușească în mod perfect aspirațiile Marelui Reich.

Eichendorff

Primind cu brațele deschise pe ziariștii germani, le urăm și noi, din acest colț de țară, desrobīt de ostile germano-române de sub barba bolșevică, un călduros și plin de dragoste „Bine-ați venit!“

MIRCEA STREINUL

Ceatarea

DE SUB MUNTII: PIATRA-NEAMȚ

— Intre locomotivă și avion—Drum pe linie secundară—Despre jidanii Buhui—Legendă în munți—Bistrița
râul poezilor—Noapte în munți—Perspectivele unui orașel moldovenesc—
Reportaj inedit
de MIRCEA STREINUL

Deși avionul oferă atâtă rapiditate, înrunită cu cel mai luxos confort, trenul mai atrage, totuși, înfinit mai mult. Locomotivele au ceva viu în ele; la sfârșitul călătoriei, îți vine să te-ai apropii de roțile lor imense, ca să le mângâi mulțumindu-le că țe-au dus pe aripile de vânt la destinație. E ca și cum ai bate cu palma un cal pe grumaz la capătul unui drum greu și plin de pericole. Trenurile electrice, aerodinamicul — sunt, poate, mai comode, n'au furișoare care să-ți intre în ochi, dar — în schimb — par niște tramvaie parvenite. Trenurile electrice n'au nimic viu în ele; sunt un fel de jucării uriașe și-atașa tot. Celelalte trenuri — trenurile adevărate, cu foc și churi, — își păstrează de-a lungul timpului farmecul și pitorescul. Dela locomotivă pitică, groasă, cu hornul ca o ciupercă, așa cum o mai întâlnești pe unele linii secundare, și până la „Pacificul” cu siluetă elegantă de harmăsar la start, găsești întotdeauna ceva atrăgător, impresionant. Noaptea, ochii roșii ai locomotivei, scântieile cu cari instalează beznă într-o câmpie nesfârșită — te fascinează. Peisajul ia aspect de vis, se dinamizează, crește.

Dacă ar trăi în zilele noastre, Bruegel-bătrânul ar fi rubit, desigur, caii de foc, el, pasiionatul basilișcilor și-al fiarelor apocaliptice. Pentru diferite publicații, am întreprins odinioară numeroase și depărtate călătorii. Am cunoscut tainele Maramureșului, am trecut prin fostele Polonia și Cehoslovacia, am încălțat cismele de șapte poștii ale lui Peter Schlemihl ca să pătrund în întinsele cetate a Sucevii, ba nu m'am sfiiț nici de tichia femeecată, care te duce în vremuri apuse.

BACĂU—PIATRA-NEAMȚ

În garnitura Bacău—Piatra-Neamț găsesc numeroși țărani, cari îmi amintesc de dragii mei țărani din Cucurul-Mare, Plaiul-Cosminului și Horecea-Mănăstirii. Sunt la fel de blânzi, de sfătoși și de vrednici. Nu știu decă, dar, de câte ori văd un țăran din aceștia, am impresia că mă găsesc în fața unui plăieș de-ai lui Ștefan cel Mare. Cât timp vor exista astfel de țărani în Țara Românească, atâta timp nu va trebui să ne temem de viitorul ei.

„PLAIURI BISTRITENE” Sub titlul acesta „un membru al „Clubului Alpin Român” publică în volumul al VIII-lea din „Enciclopedia turistică românească” următoarele: „Piatra-Neamț este cel mai pitoresc orașel al Moldovei. Situat în valea Bistriței, estajat pe terasele acesteia, la revărsarea Cuejiului, Piatra este totodată un însemnat centru al turismului românesc. Reprezintă punctul de unde drumeții și iubitorii de frumos se pot îndrepta spre atâtea locuri minunate din cuprinsul țării de sus a Moldovei: munții Tarcaului, vâlcelele Bistriței cu Toancele, până spre Țara Dorneilor, Ceahlăul, Tulgheșul și Borceșul, sfântul munte al Moldovei cu mănăstirile Văratec, Agapia și Neamț, calea Bicazului cu cheile și lacul Roșu. Spre acesta din urmă ni se îndreaptă îndobosebi gândurile.

„Poniind din Piatra, în sus pe valea Bistriței, șoseaua te conduce după 25 km. în comuna frunțoasă Bicaz, numită astfel după numele râului de munte care aici confluează cu Bistrița. Alți 20 km. străbătuți și ajungi în comuna Bicazul ardelean.” „Cum urci Bicazul, în dreapta ai meru Ceahlăul, prea aproape ca să-ți admiri făptura, iar tu prea jos ca să-ți zărești piscurile. Deși izolat, fiind ocitit de trei văi repezi și adânci, își dă totuși mâna cu munții Bicazului. Aceștia, niște munți vâroși, sunt despicați de chei strămete și cotlonite, prin care se repetă duruitor undele inșumate ale Bicazului și ale afluenților lui.

Pela 650 m. înălțime, risipite pe fășpane ori strășe în cuburi pe văi, casele româneșcului Bicaz ardelean, formează toate la-un-loc un fel de poliță de locuințe în fața munților cari zăvoresc văile, de aici la deal. Intre Surduc și Munticel, un zăvor însurubează Bicazul, care se ascunde cu mai multe sute de metri în adâncime. Chiar în același punct o altă despiceătură în munte își arată o altă cheie, și mai strămtă; e Cheia Sugaului. Un poeză așternut peste apă, în lungul iar nu de-a latul ei, te conduce în cine știe ce ascunzîș de munte, unde un păle de locuințe mai mărturisesc prezența stabilă a omului și în aceste pustietăți.

PIATRA-NEAMȚ

Mai urci o sută de metri și, după un mers de alți câțiva kilometri, o nouă gatuțură și-o nouă confluență. Abia aici ai Cheia Bicazului cea mare, acolo unde în Bicaz se varsă Bicajelul și Lapoșul. Suhardul și Ueișaul sunt munții cari dela cea aproape 1400 m. ai lor sfidează valea. Aceasta, deși înghesită între ei, le roade totuși statornic temelile. Bicazul sare din treaptă în treaptă înșumămat și furios. O șosea, adevărată operă de artă, tindea să unească cele două capete ale cheilor, până a nu fi fost ele însele infundate de frontieră.

Urcând repezișurile văii, a-Orașelul are în centru case jurgi la 1000 m. înălțime. Panta se domolește, pereții cheii se dau în lături, iar în loc de rău ți-apare un lac: pe Bistrița în tovarășia lui stil sobru și impozant, care-Mihail Sadoveanu. Regret că

mi aminteste prin proporții de sanatoriul Moroeni de lângă Pietroșița. Dornic de pitoresc, o iau cu profesorul Dragoș Luța și cu Neluș Ursulescu, la ai cărui părinți sunt găzduț, spre periferie. Minune! — periferia se prezintă fără praf și fără murdărie. Constat, cu prilejul acesta, că pitorescul nu trebuie să fie neapărat plin de colb, ca, de pildă, Constanti-nopolul de odinioară, pe care l-am vizitat de-atâtea ori (în cărțile lui Pierre Loti și-ale lui Claude Farrère...). Luând în serios oficiul de cicerone, Neluș Ursulescu mă târăște prin toate gropile — spre disperarea lui Dragoș Luța, care nu înțelege pasiunea mea stranie pentru prăpăștii (la propriu și la figurat...) și care murmură:

— Doamne, romantismul german ți-a sucit complet capul... Fără să țiu cont de protestele bunului profesor, care, pipiriu cu e, preferă pavajul neted al Cernăților terenului abrupt al periferiei din Piatra-Neamț, îl cațăr pe toate coclaurile.

Dela marginea orașului, depe-un tăpan de lângă strada General Manu, arunc o privire circulară asupra orașelului. Într-o parte, dealuri de-o dulce curbă coboară lin spre Roman, către care duce o șosea destul de bine întreținută. În cealaltă parte, se înalță munții. Nu sunt prea înalți, însă — dincolo de ei — știți că neguroșul împărat Ceahlău urcă majestuos spre cerul moldovean.

Intre oraș și munți: Bistrița, râul fermecător, care-a încântat sufletul unor scriitori ca Hogaș sau Mihail Sadoveanu. Sfătosul Ion Creangă al Pipirigului îl iubea și el foarte mult. Într-adevăr Bistrița e un rău care te reține. O călătorie cu plută dela Cărlibaba până la Piatra-Neamț e tot ceea ce poate fi mai frumos. Ionel Teodorescu descrie în unul din romanele sale („La Medeleni”, vohulul II sau III) o călătorie loc de rău ți-apare un lac: pe Bistrița în tovarășia lui stil sobru și impozant, care-Mihail Sadoveanu. Regret că

Munții stau pasnici și liniștiți în seara tot mai adâncă. Par niște elefanți uriași, adormiți lângă un circ singuratic după reprezentăție. Is tăcuți și blânzi ca niște făpturi bune din basm muntii. Nu-și sburlesc copaci și nici nu-și scot din răpi iasmele. Nu departe de noi, se deschide ca o gură de balaur o prăpăstie abruptă, pe-ai cărei pereți nici măcar iarbă nu crește. În vale, orașelul își ridică spre cer sutele de hornuri, cu cari șgarie slăvilă prunduite cu stele. La gară, smeii cu ochi verzi și roșii se holbează mântos la oraș. Linia ferată se târșe ca un șarpe, pândind dusmănos trecătorii. Pădurile de brazi se ncruntă cu lilieci și cu bufințe, iar tușișurile ascund vâlcuț luminoase — lemni putred, din care isvorăște un iz inecăcios de pulbere.

— Dacă șmeii? — poetizează Luța.

O fi, — își permite să ricaneze Neluș Ursulescu. — O fi? Hm! Adică dece n'ar fi smeii? Smeii răi, mullați în smoală, smeii cu cap de viperă... He-hei! Câte lucruri ciudate mai sunt pe lume! Te pomeniești că și smeii există cu adevărat!

Ne târșărăm repede pe-o culme priporoasă, și ne uitam spre răsărit. Printre brazi, o lumină roșiatică a prins să lucească îndepărtat. Parcă e focul voinicului din poveste. În curând, potopul luminos cuprinde întreaga pădure, alungând în văgăuni umbrele și fantasmile. Văpăle lunei ard pe fruntea noastră; privim tăcuți miracolul.

Apoi, scuturându-ne din vrajă, coborim spre oraș prin ceața ușoară care-a început să se întindă peste valea Bistriței. Bucuroasă de vremea plăcută, nemțenii au ieșit de prin case și hoinăresc fericiți, simțind pe-obraji mângăierea aerului caldului. Un grup de eleve cu gulerăse albe de dantelă par niște mignone infante, coborite din vre-un tablou de Fragonard.

VITORUL UNUI ORAȘEL MOLDOVENESC

Favorizat de-un peisagiu într-adevăr dumnezeesc, Piatra-Neamț are un viitor strălucit. Cu un minim concurs din partea autorităților, această magnifică, pitorească și septentrională cetate de sub munți va putea ajunge ceea ce a ajuns Salzburgul pentru Germania.

Prețuind darurile pe cari ni le-a făcut natura, ne prețuim pe noi înșine. Să nu uităm nici o clipă lucrul acesta.

„Noaptea întregă o să-și murmure
Apele povestea lor,
Și esind de prin pădure,
Căprioarele pe creste
Vor căta prin văi de este
Face la isvor.”

Nourii alburii se ntind ca o pajistă peste vestul orașelului; incolo, spre Roman — cer senin; aerul e într-adevăr ca de Iulie — un aer prin care-ai avea poftă să-ai alergi gol, ca vântul să-ți mângăie cu boarea lui călduță uremii. Umbrele par'că se mișcă. Umbre, ci niște draci sau umbre, ci niște scornituri ale lui Scaraoțchi. Un fluier se-aude dinspre pădure; apoi altul, tocmai dincolo de-o fabrică din vale. Fluierat vicelan, ca de șarpe. Sau ca de balaur cu limbi despicate-n patru.

— Dacă șmeii? — poetizează Luța.

O fi, — își permite să ricaneze Neluș Ursulescu. — O fi? Hm! Adică dece n'ar fi smeii? Smeii răi, mullați în smoală, smeii cu cap de viperă... He-hei! Câte lucruri ciudate mai sunt pe lume! Te pomeniești că și smeii există cu adevărat!

Ne târșărăm repede pe-o culme priporoasă, și ne uitam spre răsărit. Printre brazi, o lumină roșiatică a prins să lucească îndepărtat. Parcă e focul voinicului din poveste. În curând, potopul luminos cuprinde întreaga pădure, alungând în văgăuni umbrele și fantasmile. Văpăle lunei ard pe fruntea noastră; privim tăcuți miracolul.

Apoi, scuturându-ne din vrajă, coborim spre oraș prin ceața ușoară care-a început să se întindă peste valea Bistriței.

Bucuroasă de vremea plăcută, nemțenii au ieșit de prin case și hoinăresc fericiți, simțind pe-obraji mângăierea aerului caldului.

Un grup de eleve cu gulerăse albe de dantelă par niște mignone infante, coborite din vre-un tablou de Fragonard.

Favorizat de-un peisagiu într-adevăr dumnezeesc, Piatra-Neamț are un viitor strălucit. Cu un minim concurs din partea autorităților, această magnifică, pitorească și septentrională cetate de sub munți va putea ajunge ceea ce a ajuns Salzburgul pentru Germania.

Prețuind darurile pe cari ni le-a făcut natura, ne prețuim pe noi înșine. Să nu uităm nici o clipă lucrul acesta.

„Noaptea întregă o să-și murmure
Apele povestea lor,
Și esind de prin pădure,
Căprioarele pe creste
Vor căta prin văi de este
Face la isvor.”

„Noaptea întregă o să-și murmure
Apele povestea lor,
Și esind de prin pădure,
Căprioarele pe creste
Vor căta prin văi de este
Face la isvor.”

CANTECE NOI

Caete de poesie

Nu despre caetele de versuri pe care le păstrează poeții în sertar, despre caetele acelea ce școlărești scoarțe, negre sau albastre, mi-am propus să însemn astăzi câteva linii. Poatecă într-o bună zi va veni și rândul lor, și-atunci numai ne vom lua îngăduința să punem pe hârtie gândurile, care ar putea să echivaleze cu tot atâtea indiscreții. Până atunci însă, să scriem despre celelalte „caete de poesie”, care prezintă cel puțin tot atât de mult interes, alcătuind un fenomen liric de-o generozitate și de-un elan cum prea rar ne-a fost dat să întâlnim.

Poatecă și cetitorul indiferent să fi bătut de seamă, că de-un timp încoace au apărut pe piață — dar cu discreția celor dintâi ghioceli — diferite broșuri care adună între scoarțele lor colorate, manifestări poetice de grup, colective, de care nu se poate să ne apropiem fără interes. Poezii renunță la izolarea volumului unitar și se asociază, nu din cine știe ce vanitate de elan, ci pentru a înfuza cântecului o forță colectivă, pe care omul singur nu l-ar putea-o da. Asistăm, așadar, la un derby liric de-o noblețe și de-un pitoresc, care nu s'au mai întâlnit, poate, niciodată și fiecare grup — din acestea, puține — merită cu prisosință aplauzele spectatorilor, la scena deschisă.

Țin minte că acum câteva toamnă poemism cu câțiva prieteni la realizarea unor „caete” însumând fatidica cifră 13. Pălpăirea a fost numai aceea a unui chibrit și știu prea bine că aceste întreceri au nevoie de suflu și de durată. Intâlnirea fugară și trecătoare amenință întotdeauna să se piardă. Cunoaștem apoi grupul „Adonis” care a realizat până în clipa în care scriem impresionantă cifră de una sută caete și caetele de poesie; Virgil Treboniu și grupul său meritând pentru această nedeșințită pasiune o însemnare plină de inimă. Păcat numai că în acest drum care a început să fie un maratho-

se sbat pe lângă condee autentice, pe care noi le-am preluat întotdeauna, și câteva vene a-cu școlărești scoarțe, negre sau albastre, mi-am propus să însemn astăzi câteva linii. Poatecă într-o bună zi va veni și rândul lor, și-atunci numai ne vom lua îngăduința să punem pe hârtie gândurile, care ar putea să echivaleze cu tot atâtea indiscreții. Până atunci însă, să scriem despre celelalte „caete de poesie”, care prezintă cel puțin tot atât de mult interes, alcătuind un fenomen liric de-o generozitate și de-un elan cum prea rar ne-a fost dat să întâlnim.

Poatecă și cetitorul indiferent să fi bătut de seamă, că de-un timp încoace au apărut pe piață — dar cu discreția celor dintâi ghioceli — diferite broșuri care adună între scoarțele lor colorate, manifestări poetice de grup, colective, de care nu se poate să ne apropiem fără interes. Poezii renunță la izolarea volumului unitar și se asociază, nu din cine știe ce vanitate de elan, ci pentru a înfuza cântecului o forță colectivă, pe care omul singur nu l-ar putea-o da. Asistăm, așadar, la un derby liric de-o noblețe și de-un pitoresc, care nu s'au mai întâlnit, poate, niciodată și fiecare grup — din acestea, puține — merită cu prisosință aplauzele spectatorilor, la scena deschisă.

N. B. Câteva cuvinte de răspuns: Ion Velin, I. D. Apostol, Onca T., Ion Stancu, Ismara, Vladimir Lot.: Nu sunt încă publicabile. George Păun: Da. Mulțumiri. Const. Ser.: Da. Și așteptăm. N. I. Coman: Încă nu merg. Floru Mih.: Poate atele... Manuscrisele se trimit pe adresa: Ștefan Baciu, Brașov, Str. Dr. Baiulescu 9.

Denie

M'a sărbobit iar drumul, tată,
Luna-mi sângerează 'n piept.
Știi, piecusem pentru' o fată,
Lângă moarte s'o aștept.

Dar ea n'a vrut să mai vie
Poarta lumii s'o sărute,
Ca să vadă cum îi învie,
Fragede, în ochi, cucule.

Rătăcită'n ochi cu vinul
Și-a prins negura cercel...
Atu-i tulbură destinul
Și o leagă în inel.

Ea n'a picurat din gene...
Eu m'am rupt din rădăcină:
Crucea brațelor oltene
Iar se frânge și se'nchină.

NANU MAINESCU

Catea robilor

Când oare ne-or fi vorbele ca stelele
Și'ntreg poemu-o lună împlinită?
Când n'or mai rătați cu ieiele
Atâtea visuri pline de ispită?

Cât ne-om mai arde tălpile de iar,
Trecând prin harul căilor de robi?
Cât cu urechea, lipiți ca de-un stejar
Vom asculta doar gândul pur, neghibo!

Ne dor toți pumnii sufletului rău
Bătând la porți cerești de-atâta timp
Cerând pomână, sus, la Dumnezeu
De-o baniță cu svon depe Olimp.

Căci astăzi vrem doar limba ingerilor
Încurată'n stropi de-azur
S'o pritoicim din valea plângerilor
În amforele strofei — cântec pur —

M. I. COSMA

Cântec de seară

O, iar coboară seara din pădure
Și-or porni din nou nostațiile ca Iele să mă fure
Iar m'oi plimba prin gânduri ca prin livezi
Dibuid prin amintire ca prin beznă.
Visul — hidră rea — mă va mușca de glesnă.
Iar m'oi întâlni cu darul, preten mort și dus
Pe cine știe ce cărări...
Ne vom opri o clipă cu vântul prin frunzări
Și rezemați de sălcâmi ori de castani
Mă va 'ntreba despre vise și despre ani.
Îi voi spune c'am cercat să strâng merinde de minte
Înșirând ca pe mărgelile tristetea din cuvinte.
C'am iubit fetele dela munte
Cu iar în trup și pârul înele pe frunte;
C'am cernut prin stila genei lacrimi grele
Cu toată dogoarea darului din ete;
Și-am chemat luceferii aproape
Să coboare ca din ele să'adape.

Despre ani îi voi spune c'am urcat pe scară vr'o 20
de cuie
Cum poate nimenea n'ar fînădrănit să sue
Și ori ce mi-ar fi hărăzit dincolo de soarte
Am să sar totuși odată cu'un chiot lung în moarte...

Încât așa cu gândul și sufletul amar
Voi adormi lângă vr'o piatră de hotar...

ION DANCU

Cronica literară

Suzana Bulfinsky: Petale de ceară, versuri, Tiparul „Cartea Românească” Emil Vora: Cartea Plecărilor, versuri, Colecția „Convorbiri literare”

Este pentru lector interesant să observe cum se răsfrâng astăzi ecouri din Eminescu în culegerea de versuri „Petale de ceară” a d-nei Suzana Bulfinsky. Sursa lirică a întregului volum este iubirea. Acest sentiment îndeamnă, în genere, pe femei să versifice, dându-le convingerea că poezia și iubirea se confundă. La producerea unei astfel de credințe, contribuie lectura marilor lirici ai dragostei, în a căror sensibilitate sufletul feminin îmbracă experiențele proprii.

Imaginea iubitei create de Eminescu și muzicalitatea liricele sale amoroase, se ivesc astfel în versurile d-nei Suzana Bulfinsky, venind nu din romanțele poetului, ci din viața autoarei, pentru care poezia și iubirea sunt același lucru. Socotim deci rezultat al pătrunderii lirismului eminescian în viața de toate zilele, versuri ca acestea: „A fost un vis frumos din cale afară; aproape să te simt de mine iară;...stele tremurând pe tristul meu noroc (pag. 63). Câte-mi trec prin minte, dulci nimicuri, desmierdări; (pag. 67). Efectul romanțelor lui Eminescu, trăite aieve de autoare, se vede în următoarele strofe, în care s'a adoptat și ritmul:

In nopți de vară, peste culmi, Călători-va luna; Și strajă visului meu sfânt, Stătea-va 'ntotdeauna. S'or risipi prin ramuri verzi Șoptiri de pasărele, Aminte iară aducând De visurile mele. Vei înțelege cerul fost tu Vieții mele 'ntregi, Ci doar atunci vei putea Iubirea-mi să 'nțelegeți.

D. Emil Vora a tipărit anul trecut culegerea de poeme „Fântânile tăcerii”, despre care am scris arătând că autorul trebuie să-și libereze expresia de unele formule imprumutate. Sunt, de pildă, în „Fântânile tăcerii”, versuri care amintesc supărător pe un confrate luat model.

Noul volum „Cartea Plecărilor”, publicat în colecția „Convorbiri literare”, surprinde plăcut prin ieșirea de sub tutelă. Cu precauție, autorul a recurs la procedeul fixării sensibilității în respirația scurtă a terținei.

A alcătuit deci culegerea din însemnări reduse la trei versuri, adăugând la sfârșitul paginilor câteva poeme mai întinse. Acestea de mai puțină valoare subliniază prin comparație, meritul celor dintâi. În notația spontană d. Vora izbutește să dea simțiri un ton personal și să-și vadăască sincer năzuințele.

Prin „plecări”, d-sa înțelege îndemnul depășirii, dar substanța lirică o formează indicația pragurilor ce împiedică „plecările”. Astfel florile, îl ajută mai mult să cunoască „suferința”:

Flori albe, flori roșii, flori albastre, Floarea seninului, floarea sângelui, floarea Cerului, Toate semănăți cu pământul, și cu rânile omului.

Tânărul nou în care ar vrea să ajungă, îl caută, fără a arăta că-l află:

Printre atâtea ierbururi, printre atâtea mici vietăți Mă caut pretutindeni să mă pot găsi.

Printre toate câte s'ar putea

odihni, măcar o clipă, o zi. (pag. 17).

Un țel al călătoriei sale este și somnul: Cer înalt, mării de slavă, Fă din cer o noapte lungă, Pentru o pasăre bolnavă. (pag. 19).

Insemnările d-lui Vora cuprind uneori „plecări” în copilărie, pline de melancolia amintirii:

Unde sunt, timpurile, anti florilor de zarzări și pruni, In care s'au topit asemenea zăpezilor Măminile ce le-am închis, ca pe o carte de rugăciuni? (pag. 26).

Trebuie să dăm atenție unei categorii de terține cu năzuința de depășire prin cunoașterea sacră:

Tu ești pomul ales, iar eu floare; Sunt sămburele 'n care tu așezi cuvântul, Să crească plin de slavă și de soare. (pag. 47).

Printr'o terțină din această categorie, izbutește d. Vora să exprime puternic o „notă” de mare tristețe:

Atâția orbi, și-ologi, și asupriți, Toți căți cerșesc, și-i duc alți de mână, Sunt, Doamne, fiii Tăi, și lumea cea mai bună. (pag. 50).

Iată și nădejdea unui capăt de călătorie senină:

Și asfinți de soare nu va fi, Nici dimineți cu aurori de mazăc, Când, pasăre, pe umăr și-oi cădea și te-oi trezi. (pag. 59).

Cu noul său volum, d. Emil Vora marchează deci un progres în purificarea expresiei. Evident, încercarea cea grea n'a trecut-o încă autorul, pentru că, după ce a învins în notația spontană, rămâne neînvinșă dificultatea compoziției ample.

ȘTEFAN STANESCU

Prietenul

Prietenul meu a murit. Mortul de-aici a fost prietenul meu.

Fraza din urmă e de o mie de ori mai tristă decât prima.

Inchid ochii, aici, lângă prietenul mort.

Aș vrea să mi închid și bătaile inimii și peste toate suspinele, să pun Semnul Odihnei.

Aș vrea să substabilesc acel echilibru care constituia prietenia noastră.

O, cât mă doare siguranța că ochii mei s'au închis numai pentru o clipă și că se vor deschide iarăș, să vadă Lumea,

care ne uluiește pe amândoi! Și inima, inima care s'a oprit numaidecât va bate, iarăș, cu svăcniri îndoite.

Zadarnic. Cum mai pot fi asemenea ție?

S'a rupt prietenia ca un lanț pe care, luncând, tu l-ai scăpat din mâini.

S'a surpat ca un pod de argint. De se va surpa și cellalt capăt — Capătul dinspre mine, — amândouă vor fi la fel de neîntregi, nu vor mai face însă un pod.

O, podurile vieții, cum le dărâamă, Vremea cu pașii apăsați!

Prieten mort, prieten tăcut, te iubesc oare mai mult fiindcă nu poți răspunde?

Iată: nu te mai deosebesc de Dumnezeu. Te leagă poate de El acum podul de aur al morții.

Eu trec pe acest pod — sau pe dedesubtul lui, fără să înțeleg mai mult, fără să mă 'ntreb mai puțin.

Inchid ochii și 'n Vremea privesc, șovâind, c'an niște lacuri străine... Ne întălmim. Zâmbind ne'ntălmim.

Sufletele aceleiași par a fi, totuși nu ne cunoaștem deplin. Stingheriți de privirile noi, Prietenia vechie o simțim Strângându-și, printre stele, alte mâini.

ȘTEFAN STANESCU

Siestă

Domnului Mircea Petala

Cum stau trântit pe-o rână, zâmbind unei iluzii, Călătoresc prin vise, pe-un colț de canapea. Afară se sărută un moleam vânt cu duzii Și-un horn prin geam se strâmbă — subțire narghilea.

Papucii cad alene pe moile covoare, Mă legăn ca o poamnă în vârful unui prun, Ca dintr'un ceainic suie un abur fin spre soare, Țigara se topește, perdelele apun.

O ceașcă se golește și somnul, leneș, vine, Oprindu-se o clipă 'n calmatul din cafea. Eu dorm — odaie goală, acum te las cu bine, Caicu-i plin de umbre, plecăm spre Halma!

ȘTEFAN BACIU

Note românești

LOUIS BROMFIELD: CAZUL ANNIEI SPRAGG

Cazul Anniei Spragg, pe care ni-l prezintă editura „Cultura Românească” în deosebit de atractive condiții grafice, este până acum cea mai bună carte a lui Bromfield și aceea care-i citită cu mai multă plăcere.

Louis Bromfield, pornind să ne înfățișeze cazul atât de puțin obișnuit al Anniei Spragg, fiica lui Cyrus Spragg, — „Profetul”, cum i se spune, întemeietorul unei noi religii — fată bătrână și originală, a cărei moarte provoacă mare valvă în lumea dreptcredincioșilor din orașul italian Brinoo, — locul acțiunii, — grupează în jurul acestui caz ciudat, viața, cu multiplele lor drame, a unui întreg număr de persoane. Intrigile secundare, — deși, propriu zis, nu se poate vorbi de așa ceva — se grupează în jurul temei centrale, dar romanțierul american a avut originalitatea să imbine cu dibăcie viața personajilor de mână a doua cu acelea ale eroilor cărții în așa fel, încât împrejurările generale ale dramei pe care ne-o povestește se leagă și desleagă cu acelea ale dramelor sau bucuriilor celorlalți eroi.

Mulțimea personajilor din acest nou roman al lui Bromfield e o pildă rară de abilitate creatoare în literatura mondială de azi, personajii pe care autorul le tratează și le conduce cu o sobrietate de ton, o economie de mijloace, o emoție delicată și, pe alocuri, un umor fin, care sunt cu totul caracteristice stilului acestui romancier.

Louis Bromfield acordă mare însemnătate simplității și naturalului limbajului narativ, făcând din el aproape un argou de polemică contra prozei povestitorilor moderni care i se pare artificială și căutăta și prin urmare, nepopulară și departată de viață. Dar ceace scriitorul american crede și consideră ca fiind o manieră naturală de a se exprima, este tot artă și încă artă greu de stăpânit: nu numai că limbajul e limpede și curgător, ci e întrebuitat cu omogenitate și atinge o fizionomie stilistică al cărei farmec te subjugă dela primele pagini.

Noul roman al lui Louis Bromfield a apărut în traducerea d-lui Constantin Apostol, a cărei versiune, datorită fidelei tălmăcirii, nu-i lipsită de nici una din nuanțele de sentiment, de gândire și de limbaj ale originalului.

Note italiene

BAROC ȘI ROMANTISM: WAGNER

Ni se pare interesant să redăm, așa cum e consemnată în numărul 9 (An. I, 1940, XIX), din revista „Il libro italiano nel mondo”, discuția pe care Pier Fausto Palumbo o face recentei cărți a lui Enzo Borelli, intitulată „Estetica Wagneriană”. (Sansoni, Firenze, 1940).

„...arta wagneriană, scrie Palumbo, se naște după Borelli ca expresie a unei estetici, adică a unei teorii artistice, și dă loc unei estetici a sa proprie.

Dar în analiza reinviată și aprofundată a esteticii wagneriene, Borelli a vrut să se întoarcă la cel mai important moment din istoria muzicii, precedentul acestuia: la revoluția muzicală italiană, care, între Seicento și Settecento (sec. XVII și XVIII), înseamnă răsăritul noii muzici. Geneza noiei intuiții muzicale a Barocului italian, funcția inovatoare și universală a noiei arte baroce, sunt exaltate de Borelli. Văzută în momentul său muzical, mișcarea barocă apare ca punctul de plecare al esteticii și al artei intradepășibile moderne. Și cu simfonica, cu Sammartini, și concertul, cu Vivaldi, s'au născut în Italia, nu mai e nimeni care s'o nege.

Din această tume nouă a barocului, vede Borelli purcederea logică și punctul de confluință — după ceace el numește expresiv „criza settecentesca”, al romantismului, cași al mișcării opuse citizante.

Dar ceace distinge momentul originar al barocului de momentul romantic este faptul că în primul creația artistică precede teoria, pe când în al doilea, în romantism, teoria precede și uneori condiționează, creațiunea artistică. Aceasta este limita romantismului, după Borelli, și această limită o va depăși Wagner, făcând din faptul depășirii ei, motivul principal al măreției sale.

Alipirea muzicii pure, exaltată tocmai ca formă suverană a creației muzicale, la Baroc, identifierea ei cu acesta, e, cum se vede, ideea directoare a lui Borelli. Se poate observa mai ales că termenul „Baroc” (asupra căruia e greu să fie de acord cercetătorii diverselor discipline), este,

mai mult decât în valoarea sa obișnuită, păstrat de autor ca expresie rezumativă a Seicento-ului muzical italian, dela Cinquecento la Settecento.

Dar atunci, cu greu se mai poate identifica cu o mișcare artistică destul de net individualizată prin formele și specific arhitectonice și figurative, un moment muzical atât de variat și atât de pervers. Cu cât mai puțin tendința sa mai înaltă: muzica pură.

Studiul esteticii wagneriene, pe care Borelli o urmărește în a doua parte a cărții sale, o pune în termeni de dependență, față de muzica italiană în parte, și de dezvoltarea, nu succesivă ci simultană, a creațiunei muzicale. Estetica wagneriană e observată sub unghiul vizual al problemei sale capitale, de origină strădă și a unătății lor. Prin Lessing și veche: aceea a limitelor artelor prin măsura romantică, Borelli își parvine să determine trecerea dela teorie la creație, dela metafizică la realitate, în care constă meritul lui Richard Wagner.

Wagner apare astfel realizatorul axiomei romantice, exprimate de Lessing: „Drama este forma cea mai înaltă a poeziei”.

Cum asemenea realizare se răsfârange în estetica și în muzica wagneriană, condamnarea melodramei, formulată de Wagner, negarea sa, demonstrează criza artei wagneriene: disociația dintre teoria și arta lui, depășită în operă, surprinde și influențează negativ pe artist, care continuă, dincolo de limitele oportune unui artist creator, să teoretizeze.

Predominația muzicii asupra cuvântului, și pe de altă parte interesul pus pe efectele scenice, arată modul wagnerian al soluției problemei unității formelor artistice.

Unitatea de intenție în unitatea creator, care coincide cu unitatea imprimată operei.

Borelli arată, în muzică, sfârșitul Romanticismului. El socotește Barocul drept cea mai înaltă perioadă a muzicii. Wagner înseamnă limita extremă a Barocului.

SORACTES

La Florența, în centrul de studii asupra Renașterii

(Urmare din pag. 1-a)

La Florența se găsec astăzi, pe lângă instituția aceasta, o fototecă, însoțită de un bogat fișier împărțit după artiști, subiecte și locuri, menită să strângă fotografii, sculpturi și costume din Renașterea italiană. La Biblioteca Națională din același oraș s'a pus la dispoziție celor cari studiază această epocă, un fișier bibliografic și o mare sală pentru consultarea tuturilor operelor în legătură cu Renașterea, dela Petrarca și până la sfârșitul sec. al 16-lea. Aici se găsec ediții vechi și moderne, rarități, precum și operele cari arată felul cum Renașterea italiană s'a răspândit în Europa. S'au instituit, de asemenea, premii anuale de câte cincisprezece mii de lire, pentru încurajarea străduimilor în acest domeniu și premierea operelor cele mai bune, dându-se și burse de studii.

De curând s'a deschis o expoziție de artă din timpul Medicilor și o retrospectivă de pictură toscană din secolul al XVI-lea. Anul acesta va avea loc un congres național, iar în 1942 se va ține, la Florența, și un congres internațional asupra Renașterii.

O pildă de ecou pe care l-a avut această inițiativă este întemeierea unui Centru de studii asemănătoare în Statele Unite ale Americii. Se deschide prin urmare un câmp și mai mare de cercetări, colaborând, la această întreprindere științifică, toate popoarele care voesc să cunoască o fericită epocă de expansiune spirituală în lume.

Institutul Renașterii dela Florența își îndreaptă investigațiile sale spre cultura din Germania, Franța, Anglia, Spania, Portugalia și alte țări unde au pătruns luminile Renașterii, care după forma și conținutul ei italiic a devenit la un moment dat europeană și universală. Din această întreprindere a ideilor acelei vremi s'a ivit și conștiința literară națională, care a culminat, mai târziu, prin mișcarea romanticismului. Și tot în timpul Renașterii, niciun om nu se socotea învâdat dacă nu trecea pe la Universitățile din Bologna sau Padova.

Aici au invădat, către sfârșitul Renașterii, și unii români, printre care a fost Stolnicul Constantin Cantacuzino, o figură pe care n'o cunoaștem îndeajuns în toate strălucirile ei manifestări. Erau oșpele când arhitecții, artiștii, oamenii politici și profesorii din Italia primeau invitații dela curțile străine; când tipografia și librăria venețiană răspândea cărți din Apus până la gurile Dunării. Din Veneția ne-au venit numeroase scrieri, al căror cuprins popular constituia lectura fermecată a strămoșilor noștri. Alădea și atâtea cărți populare, cu povestiri care încep apoi să aibă și o circulație orală.

Această expansiune se săvârșea și în alte țări. Frederic II și Maximilian I țineau

în mare cinste opera lui Enea Silvio Piccolomini sau a lui Machiavelli. Ludovic XII și Francisc I, în Franța, se întreceau să obțină tablourile lui Leonardo da Vinci, Andrea del Sarto sau sculpturile și bronzurile lui Benvenuto Cellini. Autobiografia lui Cellini a fost tradusă în germană de însuși Goethe; Ariosta și Ariosto erau la rândul lor tălmăciți în limbi străine. Astfel, Roma, prin intermediul Florenței, răspândea pasiunea pentru frumos și pentru căutarea adevărului prin știință.

Institutul Renașterii din Italia urmărește și influențele ajunse în alte țări, sub alte climăte spirituale. În felul acesta au apărut studii asupra lui Rabelais, Montaigne, Bohme și Erasm din Rotterdam; asupra influenței machiavelismului în Renașterea engleză; asupra înrăuririi pe care au avut-o Baldassar Castiglione și Della Casa în viața de Curte și în casele principala; tot astfel se urmăresc influențele teatrului italian din secolul al XVI-lea asupra teatrului european. Se întălesc nume de acest fel în dramele și comedile lui Lope de Rueda, Moliere și Shakespear.

În poezie găsim marea înrăurire a platonismului, datorită idealismului răspândit de lirica de dragoste a lui Petrarca, până în Franța, în poezia lui Ronsard și Desportes; în Anglia asupra lui Sidney, Milton și Dryden; în Spania și Portugalia asupra

lui Boscán, Garcilaso de la Vega, Camoens, Francesco de Sa și Miranda. Iar ca o închinare a unor asemenea preocupări, interesul pentru Poetica lui Aristoteles se datorăște tot Renașterii italiene.

Cărțile și studiile publicate de instituția aceasta dela Florența arată încăodată bunul gust și arta tipografică, moștenite dela creatorii Renașterii. Pe lângă scrierile menționate au apărut studii în legătură cu familia de Medici, cu mecenatismul și serbările patronate de conducătorii politici și spirituali ai Florenței. O preocupare interesantă este înfățișată de scrierile asupra lui Guicciardini, Michelangelo și germanul Wölfflin, în cadrul urmării și cunoașterii izvoarelor Renașterii.

Avem în față revista ilustrată La Rinascita, care este publicația oficială a instituției, răsărită în Florența dulcelor rime ale lui Dante și a crinului cel pur, simbol al spiritualității nepieritoare. Activitatea bogată a revistei, — condusă de Giovanni Papini, — actele, documentele, articolele de polemică și studiile părute până acum arată valoarea centrului de studii asupra Renașterii, ale cărui cercetări asupra influențelor în afară de Italia ne privesc de multe ori și pe noi, prin câteva chipuri istorice românești, a căror cultură își găsește izvoare în această epocă de mirnădată expansiune a spiritului latin.

C. N. NEGOIȚĂ

MAUFRAGIU

- urmare și sfârșit -

de CONST. ENE

Emanuel sta în picioare în fața ei, cu capul plecat ca un criminal ce așteaptă sentința. Livid, infricoșat. Tot cecece auzea din gura Ioanei era strigător de adevărat. Nu și-ar pus niciodată întrebarea: ce va face Ioana dacă u'o va lua de soție. Se va răzbuna sau va cărea în mocirla vieții, de unde nu va mai putea nimeni s'o ridice. Eri toată ziua se gândise la proces, deaceea îi trimisese și biletul. Nu fusese o farsă. În ultimul moment, când trebuia să plece, s'a luminat. Nu putea s'o mai întâlnească. Pierdeau procesul. O scrisoare atașată la dosar, distrugea tot cecece construise el în cele patru amănări de până acum. Ulterior, o convorbire telefonică avută cu doctorul Iacob Mihail, îl obliga să lipsească dela ultima înfățișare, cea de azi. Cum să-i fi spus însă? Să-și mărturisească singur ignominia? Exclus. Preferase să n'o vadă.

— Te-am așteptat. Dece n'ai venit?...
il privi Ioana, dur, împietrit.
Emanuel n'o văzuse nicidecum atât de transfigurată. Parcă era bolnavă. Fața ei semăna cu o poză decolorată de razele soarelui. Ochii ei mari, negri, cari nu știau să prefacă luptele interioare îl fîntuiau, împrăștiindu-i voința. Era prea mic pentru ea, încumetările îi erau false, osatura sufletului arcuită. Căutase altă femeie care să nu priceapă cât Ioana, care să-i vorbească în alt fel, să se poarte cu ea după alte maniere, acelea pe care le vedea la prietenii lui. Incoherența din cecece făcuse erii și cecece se sforța să facă azi, presupunea anormalitatea. Și el era convins că Ioana este anormală. Iși arcui mâna pe după capul ei și trăgând-o lângă el, o sărută pe gură.
— Ți-ai pus rochia care-mi place mie, îngăimă el, evitând răspunsul.
Ioana se deslipea din îmbrățișarea lui și porni vijelios spre ușă. Emanuel rămase neclintit, neputând să se reculeagă... Sărutul îl ustura.
— Ioana!... Ioana!... se repezi pe scări s'o înduplece...

III

Iacob veni direct la ea. Bine dispus, elegant, proaspăt bărbierit. Ii sărută mâna cu aceeași cordialitate, zâmbindu-i firesc. Nu se formaliză de faptul că o găsea slăbită, tristă, nervoasă... Explicabil. Femeie în toată firea, cultă, frumoasă, se consumase căutând o rezolvare cât mai naturală a incidentului.
— Teminăm...
— Vom vedea, răspuse ea tăios.
— E ca și lichidat. Iordănoiu nu se prezintă. Mi-a comunicat o veste tristă: nu mai vorbește. Pentruce v'ați certat?... Te-ai obicinuit să schimbi bărbații ca pe ulcele? Interogă Iacob, nu lipsit de răutate.
Ioana înghiți în sec. Se vedea lovită din două părți. Era inutil să mai riposteze. Vrașmașii o încolțiseră. Orice răspuns i-ar fi dat n'ar fi satisfăcut-o, mărind în schimb raza de atac a lui Iacob. Il privi pe sub gene. Buna lui dispoziție o răcăia pe inimă. Parcă-i făcea înadins. Emanuel anticipase asupra rupturii, cert inevitabile, a relațiilor dintre ei. Simțea acum că nu mai are cu niciunul din ei nimic, parcă nu i-ar fi cunoscut, apariția lui Iacob amintindu-i un film la care făcuse mult haz.
— În definitiv ce vrei? Ce vrei domnule doctor? Poți să-mi spui? interveni Ioana energic, descătușată, hotărâtă să nu mai suporte niciun bicu.

Tăeilor de lemne în munți

Munții fumegă tăcuți. In aer veghează
O pace grea. Joaca șuvoaielor repezi,
Printre pietre, te oprește și te păstrează...

Sus se întinde veșnica noapte, cât vezi.

Singur la focul potolit îți mângâi securea,
Ca un oșten, în repaus, greau-i armură.
De departe te străjuie cerul, de aproape te-alintă
pădurea,
Dar somnul cu'ncetul, ca hoțul te fură...

Asemeni vulturului avântat spre creste
Aluneci dornic, prin nădejdi și amintiri fără rost.
Păduri întregi doborâte te-așteaptă și peste
Toate, munca îți înflorește altfel de cum este și-a fost.

Și'n zorii umezi, când lumina îți surăde răcoasă,
far focul nu mai este decât un popas amintitor,
Tu intri în ziua ca într-o veche și cunoscută casă,
In care toate sunt așa cum le-ai lăsat, la locul lor.

Bună dimineața, badié!... Și munții răsună cu spor.

TEODOR SCARLAT

— Te cheamă mama și tata... Nu-i mai recunoști? Ți-e scârbă de ei? Te-au născut ca să le prepari otrava acestei nelegiuite purtări, acum la bătrânețele lor?
Ioana simți că se învârte pământul sub ea. Tactica lui Iacob reușise. O imobilizase din nou. Se gândise la părinți, la surori, la locurile copilăriei, însă nu se mai putea reîntoarce acolo de unde plecase. Trebuia să meargă înainte, să guste până la capăt cucuta vieții, să îndure plesnetele indiferenței tuturor, ranchiuna anonimilor.

— Vreau să fiu liberă. De capul meu... N'am nicio pretenție... Nimic...
Iacob înțelese. Ioana se transformase complet. Mediul în care-și dusesese viața până acum o diformase. Orice întoarcere era imposibilă. Alergase după fericire și n'o găisise; se hrănise cu vise și ură organic traiul organizat; resorturile ființei se întinseseră prea mult.
— Ioana, să mergi acasă. Te iubesc tot atât ca la început. E casa noastră, încercă Iacob. E mai bine să te bălăcești în colțul nemerniciei, decât să fii tu, aceea care te știm cu toții? Dece nu vrei să ne ascuți? Ai greșit; te-am iertat!... se rugă el... Te roagă și Iordănoiu...

Ioanei i se făcu negru înaintea ochilor. O ruga și Emanuel. Pentruce făcea asta? Din al cui îndemn? Din proprie inițiativă? In suflet îi picura sânge.

— Am să viu. La revedere. Să mă aștepti... Viu precis... se depărta, ștergându-și lacrimile...

Albe ca porțelanul îi fuseseră primele zile ale adolescenței; de huilă a-cestea, al căror rost se străduia să-l înțeleagă; să se ridice până deasupra infierbântatei lupte, să-i fie fitece act plin de soare și zâmbet. Reușise, parcă tocmai contrariu intențiunilor ei, să se bucure de toate loviturile; să guste otrava pe care n'o dorea, să plângă tocmai cecece alte femei divinizau în imnuri de plăceri.

O singură dată și-a pus întrebarea: pentruce se ține retrasă, pentruce nu profită de amabilitatea bărbaților cari o flatau? Putea să fie ea fericită ca toate celelalte, să admire fastul și să sfideze dintr'un automobil luxos, pe cei ce se plimbau, mereu străini de destinul lor. O cameră caldă, fastuoasă, dintr'un cartier liniștit, lângă un amant grijuliu, răutăcios totuși; o îmbrățișare, dacă nu istică cel puțin lipsită de aceeași semnificație ca și făgăduelile la un pahar de vin, în ritmul unui jazz.

Alături de camera lor locuia un funcționar la C. F. R., care era vizitat aproape în fiecare seară de o femeie brunetă, bine îmbrăcată, însoțită de un câine. Regulat se certau. Femeia îi imputa că nu se ține de cuvânt și o amăgește nemernic; bărbatul tăcea chitic, făcându-și probabil anumite socoteli. Până la urmă terminau sărutându-se sgomotos, ca doi recruți.

Sta adesea și reflecta la viața lor. N'ar fi vrut să fie ca ei. Ea știa un singur lucru, pe care punea bază și de care vorbea cu mult entuziasm: deasupra oricăror neînțelegeri, provenite indiferent din ce cauze, trebuie să existe respectul.

Intr'o oră și-a făcut nenumărate planuri. Dela cele mai simple până la cele mai complicate și greu de rezolvat. Dărzenia cu care încerca să meargă până la capătul gândului, îi reamintea

timpul copilăriei. Era mai mult o ambiție. Orice înflorire a imaginației, i se părea acum inutilă, ca și prezența ei în această cameră, în caia unor oameni cărora le-a dat totul cu sentimentul respectului adânc înfipt în cuget, fără să primească nimic în schimb. Sau aproape nimic.

Nu toți oamenii sunt predestinați să lase urme. Aceasta era și părerea Ioanei. Există și aci un dezechilibru pe care nu-l înțelegea.

IV

— Caut pe domnișoara Gabriela...
Figura omului era de o finețe nemai-întâlnită. O apariție din acelea pe care le întâlnești la banchete selecte sau la un pocker serios, cu misa mare. Ochii, de un albastru azuriu, odihniți, impresionant de calmi, o nelinișteau pe Ioana. Oricât de familiarizat ar fi cineva cu o situație, cu un teren, în fața unei ființe necunoscute manifestă indiscutabil, o oarecare irascibilitate. Tânărul însă o privea, parcă nu ar fi fost în carne și oase, ci proiectată pe un ecran...

— Caut pe domnișoara Gabriela, a repetat el, făcând un pas sigur, nepreocupat de gândurile negre pe care probabil, și le-a făcut despre el femeia răvășită de atâta înspăimântătoare durere, cum arăta.

— Da? Pe domnișoara Gabriela? Să vedem dacă e! i-a răspuns fâstăcită, ca o elevă de liceu, neștiind ce poziție să-și găsească.

— Suntem vechi pireteni. Să nu vă închipuiți ceva rău. Am copilărit împreună. Gabri a fost prea răutăcioasă cu mine, însă din când în când, mă mai abate pe aci. Vin la București cam des... Dar n'o uit niciodată...

N'avea nevoie de toate aceste explicații. Cert era că tânărul care se străduia să motiveze cât mai logic prezența lui aci, nu era deloc urât, și, mai cu seamă, nesuferit:

— Vine târziu seara. Poate că s'a întâlnit cu cineva...

— Cu cine? Când?

— Nu știu. Are și ea un băiat ca oriicare. Se distrează. Ce vă pare rău? Parcă spuneai că nu vă leagă nimic de ea, care ar putea să vă producă oarecari turburări...

— Vai de mine... Dar, vezi... Știa că vin eu. Mi-a scris că mă așteaptă acasă...

— Ceva neprevăzut, desigur... Altfel, renunța ea la orice altă combinație pentru un băiat simpatic ca dumneata...

Corneliu — numele de botez îi era altul — se simți măgulit...

Din nou în mintea Ioanei creștea fără de răspuns multumitor, întrebarea: care era farmecul acestei Gabrielle, pentru care sufereau atâtea suferite? O singură femeie mai întâlnise asemenea kolei ei de cameră: aceea era într'adevăr de o răpitoare frumusețe, știind în același timp că dincolo de fard și pantoful de șarpe, mai există și altceva; cecece la Gabriela nu exista... A uitat-o repede însă, nu din gelozie ci pentrucă n'a mai avut ocazia să asiste la drame sentimentale de aceeași anvergură cu acelea pe care femeia cu pricina le declanșea.

— Imi permiteți s'o aștept aci?

— Lauți loc. Imi face plăcere; cred însă că nu va veni. Imi dai un telefon, ca să știu cel puțin eu. Nu putem fi două în pat cu același bărbat.

Indrăsneala Ioanei îl contrarie pe Corneliu. Aspectul ei exterior, — date fiind antecedentele pe care el nu le cunoștea, dar presupunea că Ioana a trecut printr'o criză cu adânci repercusiuni în viața ei viitoare — n'o îndrăgnea cu nimic la această ieșire. Brutală, fără sens aproape.

— Vreau să vorbesc neapărat cu ea... Neapărat...

— Da?

Corneliu inclină din cap, afirmativ.
— Atunci să-ți dau o idee. Cunoșc locurile pe care le frecventează deobicei. Nu ne-ar fi greu s'o găsim, mai ales că am și eu să-i vorbesc...

— De acord...

Ioana nu mai știa nici ce face, nici ce vorbește. Aventura la care se angaja — căci acesta era adevăratul nume al acțiunii pe care o proiecta în însoțirea noului ei cunoscut, prietenul Gabrielei, putea să-i fie fatală. Urciorul nu merge de multe ori la apă, spune proverbul, și ei i s'au întâmplat aproape cronometric toate proiectele pe dos. Orele se spulberau fără să le înțeleagă rostul în desfășurarea vieții pe care o ducea în seara aceea de muzică, dans, armonie fizică. Cine a spus că nu aduce anul ce aduce ceasul, a uitat ceva: că fenomenele cad odată cu omul.
— Să aprindem lumina, nu se vede bine...

— Mai bine așa... Pe întuneric pozele și așteptările au mai mult farmec... i-a răspuns înțepat Corneliu, triumfător...

Afară, cerul era plin de stele ca un roi de albine. Niciodată nu apăruseră mai devreme ca astăzi, iar seninătatea care se înalță magnifică peste tot

vaielor și al autobuzelor, ca la bălci. Două pisici, una neagră și alta bălțată le trecu drumul. Corneliu scuipă după ele enervat! Ioana, la brațul lui, răsă copilărește de gestul care mărturisea superstiția de care bolise și ea — cândva.

— Parcă mergem printr'un cimitir, conchise Corneliu.

— Doar strigoi lipsesc... completă cu ușoară tresărire Ioana.

Taxiul care înainta vertiginos, opri brusc. Șoferul deschise ușa din spate, invitându-i cu un zâmbet care aduse cu rânjetul unui cap de mort. Ioana se scutură cuprinsă de frig. Cineva îi spunea să nu mai meargă. I se făcea un semn. Turburarea ținu numai o clipă, și o voce bună dezolantă aproape, îi luă locul. Cu amândouă mâinile îl împinse pe Corneliu pe plușul moale, urmându-l ca o veveșă.

— Te miști parc'ai fi elefant... și răsă scârbos.

Tânărul nu zise nimic.

Depart, tot mai departe... Unde?

Când șoferul stopă, în fața lor se ridică o casă monumentală, cu grilaj de fer, în stil românesc. Tânărul sări fără să întoarcă privirea. După ce numără banii șoferului se adresă mieroș, ca un cuceritor încercat, Ioanei, care sta trântită în fundul mașinei, năucă, tremurândă. Congestionarea care i se citea pe față, o făcea hidoasă.

— Am ajuns... Poftim...

Când își dădu seama de ce a făcut, o amărăciune apăsătoare, i se cobori pe suflet. Nu-i părea rău de refuzul pe care-l administrase fostului bărbat de a-l însoți imediat, și nici de promisiunea că se va reîntoarce acasă, ci de slăbiciunea pentru acest tânăr. Dar nu avea nimic de pierdut. O experiență în plus. Il va urma. Fără opunere.

O noapte unică. Ochii cerului clipeau rar picotând. Luna, ca o bonetă de dantelă. Crisantelele de toate nuanțele, strânse în snopi. Și liniștea, liniștea care ucide unorii, ustura ca sarea pe o rană. Semănau cu doi logodnici, cari intră pentru prima oară în casa în care vor cunoaște marea delir al vieții.

— E ferma mea, s'a simțit dator să explice Corneliu.

— Te felicit. E un loc unde poți cu adevărat iubi; dar poți, mai abitor, să suferi. Reculegerile sunt și ele condiționate de împrejurări. Și pe urmă, ești un om bogat, confirmă Ioana...

Urcară scările, nu fără strângere de inimă. Tânărul — mai ales — părea total contrariat. Femeia aceasta bună, frumoasă, care, desigur, iubea cu pasiune un bărbat, nu l-a întrebat unde o duce, intenția ce-o are cu ea! Neliște nu i-a cerit pe față. Dincontră, face reflecții care-i intrigă.

— Toate femeile sunt la fel ca mine? întrebă Ioana, însuflețită. Să fii sincer. Așa cum am fost și eu.

— Nu vreau să te năcăjesc. Acum ești în casa mea. Prizonieră cum s'ar spune. De, poate că n'ar fi rău...

Se opri la jumătatea propozițiunii. Ochii Ioanei îl săgetară. Înțelese după buze ce vrea să-i spună. Cuvântul era prea dureros pentru ea. Mai ales să-l audă din gura unui om pe care de-abia l-a cunoscut.

— Te înșeli, domnule Corneliu, făcu Ioana sarcastic. Toți bărbații vă înșelați amaric. Aceasta, pentrucă nu vedeți cu propriii ochi și nu judecați bazați pe realitate. Eu sunt o femeie. Te-am cunoscut în împrejurări cari lasă de dorit. In loc să te reped, ți-am acordat prietenia mea. E o calitate această atitudine, trebuie să recunoști...

— Exact, întâri Corneliu.

Așa face majoritatea femeilor. Succesele nu au această factură, deaceea să nu te îmbeți cu efemerul lor. E trist dar adevărat. Noi poate raționăm altfel, atunci când vă înlesnim să vă apropiați de sufletul nostru. Voi, prima oară vă gândiți la posedarea femeii, nicidecum la satisfacția sufletescă pe care ți-o rezervă ea în anumite momente.

Tăcu. Apoi gesticulând aprins, continuă:

— Nu e vorba nici de onoare, nici de înjosire.

— N'ai dreptate...

— Discuția e inutilă.

Clătind din cap, răsbită de năvala gândurilor negre:

— Sărmană ființă... Idealuri spulberate. Eterna melodie.

Iși scoase pălăria, pantofii, rochia și se ghemui, cu fața în jos, suspinând, pe o dormeză. Corneliu se uita la ea ca la o arătare, incremenit. Situația lui era una dintre cele mai dificile.

— Ioana, ce faci?

—

— Ți-am cerut eu asta...? Pentruce nu mă înțelegi? Se lamentă Corneliu, cu ochii înlăcrimați.

— E adevărat. Nu mi-ai cerut. Atunci de ce m'ai adus în casa ta? Nu acesta a fost scopul final? Mărturisește!... Iată!... Prada pe care n'o așteptai...

Capul nu-l ridică din pernă. Trupul i se odihnea feciorelnic.

Când lumina se stinse, Ioana simți că un bicu de curea o plesnește peste picioare, iar din ziduri i se păru că ies șerpi, îndreptându-se spre ea.